

Lunds universitet
Historiska institutionen
HISK37
Examinator: Yvonne Maria Werner
Handledare: Ulf Zander
Tid och plats: 26/8 10:15 Zoom

Att fira blomsterkungen

En historiekulturell studie av minnet av Carl von Linné från tidigt
1900-tal till tidigt 2000-tal

Harald Nordblad

Innehållsförteckning

INLEDNING	3
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING.....	4
FORSKNINGSLÄGE.....	5
TEORI.....	9
METOD, KÄLLMATERIAL OCH AVGRÄNSNINGAR	11
HISTORISK BAKGRUND	15
LINNEJUBILEERNA 1907, 1957 OCH 2007	17
Linnéjubileet 1907: Rätt person vid rätt tillfälle.....	17
<i>”Det fläktar af svensk vår kring namnet Linné”</i>	18
<i>Hjältekonungen, Bondekonungen och Blomsterkonungen</i>	23
<i>Nyckerhetsförespråkare eller ej?</i>	25
<i>Delsammanfattning</i>	27
Linnéjubileet 1957: Från hjälte till mänsklig.....	29
<i>En nationalistisk kvarleva</i>	30
<i>Lindroth och den mänskliga Linné</i>	32
<i>Mellan Malmeström och Lidforss</i>	34
<i>Resenären Linné</i>	36
<i>Delsammanfattning</i>	37
Linnéjubileet 2007: Klassificering, kvinnor och överdriven personfixerad kritik.....	39
<i>Kvinnor och Linnés klassificerande</i>	40
<i>Lindroths Linnébild möter kritik</i>	43
<i>Delsammanfattning</i>	45
AVSLUTANDE DISKUSSION	48
SYNEN PÅ LINNÉ INOM SVENSK HISTORIEKULTUR	48
JUBILEUMSGENREN.....	52
LINNÉS ARV	53
KÄLL OCH LITTERATURFÖRTECKNING	55
KÄLLOR	55
LITTERATUR	56

INLEDNING

Vid Svenska Akademiens 50-årsdag skaldade Tegnér följande dikt om Carl von Linné: ”Den svenska äran bröt sig nya banor/ I tankens obesökta land: Linné / Stod segerställd bland sina blomsterfanor, / oskyldig, älskvärd, konstlös liksom de.” Tegnér är en av många som genom åren hyllat Linné för hans tänkande och bidrag till vetenskapen.¹ Linné har också lämnat ett positivt avtryck på andra aspekter av våra liv. Till exempel prydde han ända fram till 2017 den svenska hundralappen.² Hundralappen och dikten är endast två produkter i en stor mängd material som visar att Carl von Linné har intagit en mestadels positiv roll i svenskt medvetande. Det är därför föreståligt att människors känslor väcktes till liv i debatten som stormade kring Linné 2020. Linné hade då till synes gått från att framställas som ”oskyldig, älskvärd och konstlös”³ till att istället framställas som skaparen av ”vetenskaplig rasism”, en ideologi som lade grunden för oräkneliga folkmord.⁴ Debatten fick ytterligare glöd när människor startade namninsamlingar, både för att rasera⁵ och för att bevara Linnéstatyerna som finns runtom i Sverige.⁶

Tolkningar och tillvägagångssätten att hantera minnet av Linné som beskrivits ovan skiljer sig markant åt både i sin tolkning av Linné men också tidsmässigt från varandra. Debatten som pågick 2020 tillsammans med Tegnér’s dikt eller den svenska hundralappen skapar en kontrast i minnet av Linné. Tegnér väljer att minnas Linné annorlunda i sin samtid till skillnad från framställningen av Linné från vår samtid. Skillnaden i framställningen väcker ett intresse av att undersöka hur efterkommande människor har valt att minnas Linné och hur framställningen av Linné har förändrats över tid. Minnet av Linné blir aktuellt tidigt efter hans död. Redan 1807 firades ett första Linnéjubileum för att hedra honom och fram till och med 2007 har Linnéjubileum anordnats och firats. Linnéjubileerna erbjuder en möjlighet att studera hur framställningen av Linné har förändrats över tid.

¹ Broberg, Gunnar, *Mannen som ordnade naturen: en biografi över Carl von Linné*, Första utgåvan, Natur & Kultur, Stockholm, 2019 S.456 Se citatet på S.456

² Wande, Helena ”Här är sedlarna och mynten som blir värdelösa ” SvD <https://www.svd.se/har-ar-sedlarna-och-mynten-som-blir-vardelosa> (hämtad 2021-03-22)

³ Broberg 2019 S.456

⁴ Arnstadt Henrik, ”Med Carl von Linne föddes den moderna rasismen”, Aftonbladet <https://www.aftonbladet.se/kultur/a/WbwrBK/med-carl-von-linne-foddes-den-moderna-rasismen> (hämtad 2021-02-11)

⁵ https://www.skrivunder.com/ta_ner_carl_von_linnes_staty_i_sverige

⁶ https://www.skrivunder.com/vi_som_vill_bevara_carl_von_linnes_statyer_som_kulturmarken

Syfte och frågeställning

Debatten 2020 och skillnaden mellan tolkningarna som skett av Linné genom tiderna och de motsättningarna som syntes, skapar intressanta forskningsfrågor gällande hur synen på Linné har förändrats i svenskars medvetande genom tiderna. En intressant fråga är om Linné tidigare framstått som en problematisk eller kontroversiell gestalt. Jag kommer att undersöka Linnés plats i historiekulturen genom att studera jubileerna 1907, 1957 och 2007, då Carl von Linnés 200-, 250- och 300-årsdag firades. Undersökningen kommer att utgå från följande frågeställningar:

- *Hur har synen på Carl von Linné förändrats i den svenska historiekulturen sedan det tidiga 1900-talet?*
- *Hur påverkar jubileumsgenren vad högtidstalare och andra som kommenterar Linné väljer att uttrycka sig om honom?*
- *Vilka aspekter av Linné och hans gärningar (exempelvis resor, klassificering, böcker etc.) är det som lyfts fram och varför har just de valts ut?*

I denna kandidatuppsats undersöker jag hur Carl von Linné har framställts i svensk historiekultur från det tidiga 1900-talet till det tidiga 2000-talet. Under denna perioden kommer jag också ta fasta på när Linné upplevs som kontroversiell respektive när han tolkas som en problemfri karaktär. Jubileumsgenren erbjuder också ett tillfälle att titta närmare på minnet om Linné. Jubileum är tillfällen där människor aktivt väljer att minnas hyllningsobjektet. Vad människor väljer att minnas respektive glömma om Linné kan skifta över tid. Anledningen till det beror på att människors upplevelser i nuet är baserade på kunskap om det förflutna. Människor upplever nuet i en kontext som är sammankopplad med erfarenheter till händelser eller objekt från det förflutna. Sambandet gör att minnen hos människor beroende på hur de förändras eller ser olika ut, kommer resultera i att människor kan uppleva sin samtid annorlunda. Med andra ord påverkar människors minnen om det förflutna deras erfarenheter om sin samtid.⁷ Med sambandet som bakgrund erbjuder jubileerna tillfällen att studera vad människor väljer att minnas om Linné och hur dessa minnen förändras genom tidsperioden.

⁷ Connerton, Paul, *How societies remember*, Cambridge Univ. Press, Cambridge, 1989 S.2

Forskningsläge

Idé- och lärdomshistorikern Sten Lindroth publicerade sin kritiska artikel ”Linné – legend och verklighet” i *Lychnos*, lärdomshistoriska samfundets tidskrift, i årgången 1965–1966. Det som han var kritisk till var Linnélegenden. Med Linnélegenden menar Lindroth det vårdande av minnet och upphöjandet av Linné till legendstatus, vilket har skapat en Linnékult. Linnékulten är den ”fosterländska andakten” inför Linné och hans arbete. Lindroth menar att Linné intagit en särskild roll i det svenska nationalmedvetandet där han blivit en patriotisk symbol som omsorgsfullt blev vårdad av Linnés självutnämnda väktare. Lindroth anser att upphöjningen är problematisk eftersom det försvårar förståelsen av vem Linné egentligen var. För att förstå det fungerar det inte enbart att titta på hans framgångar, utan hans misslyckanden och begränsningar måste också vägas in för att skapa en komplex framställning av Linné och hans arbete. Lindroth identifierar fyra teman i artikeln. Den första är Linné som empiriker och ett visuellt geni. Det andra temat är systematiserandet och att Linné var en systematiker i grunden. Det var systematiserandet av naturen som drev honom och hans arbete framåt. Det tredje temat utgår från att Linné kunde framstå som gammaldags. I Linnés texter förekommer det vidskepligheter, och Lindroth beskriver att det ibland känns som att färdas århundranden tillbaka i tiden när man läser den berömde botanikerns texter och arbeten. Det sista temat om Linné behandlar hans personlighet, vilken enligt Lindroth är tudelad. Hans personlighet bestod dels i hans charmiga och lättroade humör, dels i att Linné samtidigt var en lättsårad och egocentrisk man som hade svårt att hantera kritik.⁸ Värdet i Lindroths artikel ligger inte enbart i att det är ett inflytelserikt verk på Linnéforskningens område. Den är också för min del användbar som en sorteringsmekanism. Tematiken som Lindroths artikel är uppdelad i – visuellt geni och empiriker, systematikern, Linné som gammaldags och Linnés personlighet – kommer också jag att använda för att sortera och strukturera i materialet.

Ett annat också inflytelserikt verk är Knut Hagbergs biografi *Carl Linnaeus* från 1939. Hagberg och Lindroth hamnade på olika sidor av debatten kring Linné med Hagberg som skribent för *Svenska Dagbladet (SvD)* och Lindroth för *Dagens Nyheter (DN)*. Hagbergs biografiska verk över Linné blev också inflytelserikt vad gäller den internationella Linnébilden.⁹ Hagberg tog upp liknande teman som Lindroth, men med vissa skillnader. Hagberg diskuterade Linnés

⁸ Lindroth Sten, ”Linné – legend och verklighet” *Lychnos. Lärdomshistorikernas tidskrift* 1965-1966.

⁹ Broberg 2019 S.49

hybris men istället för att kritisera den förklarade Hagberg att Linné var medveten om sin egen hybris och försökte motarbete den, med mer eller mindre bra resultat.¹⁰ Hagberg resonerade även om Linné som en gammaldags forskare. Han kallade det primitivism och såg det snarare som någonting positivt, eftersom kombinationen av primitivism och rationell vetenskap tillät Linné att vara obunden från sin tids värderingar.¹¹ Den systematiserande Linné förekommer också i Hagbergs bok och går bland annat att hitta i kapitlet *Systema naturæ*. Unikt för Hagberg är att det ofta blir den resande Linné som blir utgångspunkten snarare än den systematiserande som Lindroth lyfter fram, även om den också förekommer.¹²

Ett verk som inte går att förbise när det talas om Linnéforskning är Theodor M. Fries tvåbandsbiografi *Linné lefnadsteckning* från 1903, som är en av de första och större vetenskapliga biografierna över Linné. Fries målar i biografien upp en bild av Linné som en moralisk god och sedlig man. Tonen sätts redan i förordet där Fries skriver: ”Till min ursäkt och mitt försvar må det emellertid mig att nämna, att jag, lifvad af fäderneärvd och beundran för och kärlek till blomsterkonungen.”¹³ Denna bild förstärks också av att Fries i del två av sin Linnébiografi avfärdade kritiken som uppkommit efter hans död. Han förklarade att alla stora män för eller senare alltid blir utsatta för angrepp och klander och påpekade vidare att kritiken ofta kommer från obetydliga personer som inte kunnat genomföra arbetet själva.¹⁴

Gunnar Brobergs bok *Mannen som ordnande naturen* från 2019 är ett omfattande biografiskt verk. Broberg beskriver att han genom sitt biografiska verk vill förstå hur Linné tänkte, varifrån hans tankar kom och att han vill fånga honom i steget. Det ovanliga med biografien är att Broberg väljer att lägga ett omfattande fokus på den äldre Linné och inte enbart på den unge Linné.¹⁵ Istället för Lindroths kritiska utgångspunkt kan Brobergs biografi snarare beskrivas som en skildring av Linné som en komplicerad och mänsklig person. Den yngre Linné beskrivs som en nyfiken och skarpögad man som ansåg sig stå på toppen gällande kunskap om naturen. Genom sin charm, livlighet, spänst och skrivförmåga hade den unge Linné lyckats vinna världen. Den äldre Linné däremot beskrivs som bekymrad, tyngd av ära, sjuklig, utarbetad och spekulativ i sitt sökande efter en ny nyckel till naturen. Broberg beskriver det som att ”naturen höll på att glida honom ur händerna”.¹⁶ Broberg problematiserar honom genom att påpeka att dragen

¹⁰ Hagberg, Knut, *Carl Linnæus*, 2., bearb. uppl., 2. tr., Natur och Kultur, Stockholm, 1978[1957] S.199

¹¹ Hagberg 1978 S.223

¹² Hagberg 1978 S.56-74, S.76 och S.142 Exempel på den resande Linné

¹³ Fries, Theodor Magnus, *Linné: lefnadsteckning. D. 1 /af Th. M. Fries*, Fahlcrantz, Stockholm, 1903, förord

¹⁴ Fries, Theodor Magnus, *Linné: lefnadsteckning. D. 2*, Fahlcrantz, Stockholm, 1903 S.431

¹⁵ Broberg 2019 S.9

¹⁶ Broberg 2019 S.405

mellan gamle och unge Linné kunde överlappa och vissa av dem går att hitta hos både den yngre och den äldre Linné.¹⁷ I Brobergs biografi förmedlas en komplicerad bild av Linné där både hans positiva sidor framhålls samtidigt som det inte undviks att diskutera den problematiska och komplicerade äldre Linné. Brobergs Linnébild är också den som ligger närmast min egen uppfattning om Linné. Anledningen beror på att Broberg måste balansera mellan Lindroths kritik till nationalhjälten för att skildra en mänsklig bild samtidigt som Fries Linnébiografi också förekommer på grund av den intagit en plats som ett fundamentalt verk på Linnéforskningens område. Brobergs balans i kombination med att han också svarar på moderna frågor kring Linné, exempelvis som de rasistiska anklagelserna som uppkommit på senare tid, gör att hans Linnébiografi framstår som uppdaterad.

För att besvara frågeställningarna behöver forskningsläget behandla mer än endast hur Linnéforskningen sett ut. Forskningsläget inkluderar också minnespolitik, ett ämne som inte kombineras allt för ofta med Linné. Forskningsläget kommer därav behöva vända sig till andra verk för att diskutera minnen. Paul Connerton diskuterar socialt minne i boken *How societies remember*. Han identifierar *commemorative ceremonies* och *bodily practices* som två centrala faktorer för det sociala minnet. Genom att studera dem går det att förstå hur bilder och minnen av det förflutna, förmedlas och upprätthålls genom föreställningar.¹⁸ Connerton menar att *commemorative ceremonies* innehåller en implikation om kontinuitet. Denna kontinuitet som celebreras vid *commemorative ceremonies*, i de här aktuella fallen Linnéjubileer, spelar en signifikant roll när det kommer till skapandet och formandet av det kollektiva minnet.¹⁹ Connerton påpekar att det som händer vid denna typ av ceremoni är att samhället eller kollektivet blir påmint om och minns sin identitet.²⁰

I sin artikel ”Minnen av ett inbördeskrig: Jubileer och monument i Gettysburg 1863–2017” utgår Ulf Zander från minnets uppdelning i två aspekter, vanans makt och hågkomster (*commemorations*). Människans förhållande till vanans makt är oreflekterat medan hågkomster är medvetet konstruerade. Konstruktionsaspekten gör att minnesbilder inte blir någonting vi tänker om utan snarare någonting vi tänker med. Resultatet är att jubileum och monument blir politiska till sin natur. Zander påpekar att det inte ska tolkas som att politiska makthavare fritt kan skapa vilka minnen som helst. Det måste snarare förstås som att minnen påverkar det politiska livet i

¹⁷ Broberg 2019 S.405

¹⁸ Connerton, Paul, *How societies remember*, Cambridge Univ. Press, Cambridge, 1989 S.40

¹⁹ Connerton 1989 S.48

²⁰ Connerton 1989 S.70

samma grad som politiska makthavare kan påverka hågkomster. Likt Connerton betonar Zander att jubileer signalerar kontinuitet. Dock lägger han till att det finns en inneboende motsättning i hågkomster och jubileer. Motsättningen kommer eftersom jubileum visar på kontinuitet genom en fastställd historia med eviga värden samtidigt som de också är tidsbundna fenomen genom sin utformning och sitt innehåll. Jubileum som tidsbundna fenomen, trots att de skildrar kontinuitet och traditionella värderingar, är ändå skapade i sin egna samtid. Jubileerna kommer därav att bli influerade av de värderingarna och erfarenheterna som existerar i samhället för tillfället och även om jubileerna berör samma hyllningsobjekt kommer utformningen och innehållet förändras beroende på vilken tidpunkt i historien som jubileet genomförs. Denna tidsbundna aspekt som Zander tillägger är viktig när det kommer till att förstå jubileum som fenomen. Anledningen är att de förmedlar tradition och kontinuitet men samtidigt är det viktigt att tolka varje jubileum utifrån dess egen tid. Kontexten från åren kring jubileet måste tas med och diskuteras för att förstå utformningen och innehållet i det specifika jubileet.²¹

Henrik Björck är en författare som skrivit om Linné och minnet om honom, vilket han gör i artikeln ”Konsten att minnas Linné” i *Svenska Linnésällskapets årsskrift 2018*. Han analyserar Linnés hundraårsjubileum 1807, 1907 och 2007. 1807 konstaterar han att Linné i första hand var ihågkommen som smålänning och i andra hand svensk.²² Det saknades ett institutionellt intresse att fira Linné och initiativen som togs utgick från enskilda och ofta småländska aktörer, vilket skapade Linnébilder snarare än en Linnébild. Grunddragen blir densamma i bilderna men skiljer sig sedan åt beroende på intresset hos de enskilda aktörerna.²³ 1907 blir Linné skildrad i första hand som svensk och i andra hand som smålänning, d.v.s. Linné har blivit etablerad som nationalhjälte samtidigt som han också blivit en vetenskapsman och symbol för svensk storhet på det internationella forskningsplanet. 2007 beskriver Björck att Linné blivit en bläckplump där samtiden kunde projicera nästan vad som helst. Linné har 2007 blivit smålänning, svensk, vetenskapsman, världskändis, visionärt universalgeni och den förste ekologen.²⁴ Björck diskuterade inte Linnéjubileerna i termer som historiekultur och historiebruk och lägger inte heller någon större vikt vid att jubileumsgenren är unik. Med andra ord finns det ett behov av att utveckla studiet av Linnéjubileerna.

²¹ Zander, Ulf ”Minnen av ett inbördeskrig: Jubileer och monument i Gettysburg 1863–2017” *Statsvetenskaplig tidskrift* Vol. 119 Nr 4, 2017 S. 718–719

²² Björck, Henrik ”Konsten att minnas Linné” *Svenska Linnésällskapets årsskrift 2018*, svenska Linnésällskapet, Uppsala, 2018

²³ Björck 2018 S.22

²⁴ Björck 2018 S.34-35

Teori

Uppsatsen är en historiekulturell studie av Carl von Linné. Det teoretiska ramverket består av tre delar, historiemedvetande, historiekultur och historiebruk. Historiemedvetande är det stora, övergripande begreppet som behövs för att förstå de andra tre delarna det teoretiska ramverket. Historiemedvetande är den mentala process som individer använder sig av för att finna orienteringspunkter i det förflutna för att ge svar på grundläggande mänskliga frågor som rätt och fel, gott och ont, orättvisa och rättvisa eller makt och maktlöshet. Sökandet efter svar på dessa teman gör att historiemedvetandet också hamnar i nära relation till identitet, existens, moral och ideologi.²⁵ Historiemedvetandet är i sig svårt att studera. Oftast används historiemedvetande snarare som en påminnelse om att historia handlar om mer än endast undervisning och forskning. Historiemedvetandet måste förstås som en grundläggande dimension av mänskligt liv.²⁶ Det som däremot är möjligt är att få en inblick i historiemedvetandet genom att studera det som kallas historiekultur.

Historiekultur är uppsatsens grundpelare och kan beskrivas som den kulturella arenan som historiemedvetandet utspelas på. Inom historiekulturen finns två aspekter. Den första är en förmedlingsprocess där en historiekulturell produkt går från avsändare till mottagare. Den andra aspekten är den kulturella. Denna aspekt syftar till vilken historia som uppmärksammas, celebreras, förmedlas och/eller glöms i ett samhälle. Historiekulturen kan beskrivas som ett ramverk uppbyggt av minnen och erfarenheter. Historiekultur är i sin tur ett begrepp som kan uppfattas ha svårdefinierade gränser. Historiekultur kan kompletteras med historiebruk som innehåller en instrumentell aspekt som innebär att man gör bruk av historien för att nå bestämda mål, antingen funktionellt eller intentionellt.²⁷

Historiebruksmodellen som kommer användas är utformad av Klas-Göran Karlsson. Historiebruk innehåller en historiekulturell aspekt. Denna aspekt innebär att historiebruket berör dimensioner relaterade till existens, moral och makt, det som tidigare nämnts som grundpelare i människors historiemedvetande. När dessa dimensioner brukas i samband med historia går

²⁵ Karlsson, Klas-Göran & Zander, Ulf, ”Modernitetens katastrofer: Historiemedvetande och historiekultur i 1900-talets skymningsland”, i Karlsson, Klas-Göran & Zander, Ulf (red.), *Katastrofernas århundrade: historiska och verkningshistoriska perspektiv*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2009, s. 13–14

²⁶ Karlsson, Klas-Göran, *Med folkmord i fokus. Förintelsens plats i den europeiska historiekulturen*. Forum för levande historia, Stockholm, 2008:6 S.7

²⁷ Karlsson, Klas-Göran ”Historia, historiedidaktik och historiekultur – teori och perspektiv”, Karlsson, Klas-Göran & Zander, Ulf (red.), *Historien är närvarande: historiedidaktik som teori och tillämpning*, 1. Uppl., Studentlitteratur, Lund 2014

intensionsdjupet långt ner och frågor om liv och död, orättvisa och rättvisa, makt och maktlöshet eller gott och ont hamnar i centrum. Det finns alltså ett tydligt samband mellan historiemedvetande, historiekultur och historiebruk. Historiemedvetandet blir först synligt när man börjar studera historiekultur. Historiekulturen saknar i sin tur tydliga gränser och behöver historiebrukets instrumentella aspekt för att bli enklare att studera. Karlsson delar upp historiebruksmodellen i sex olika bruk: vetenskapligt, existentiellt, moraliskt, ideologiskt, icke-bruk och politiskt-pedagogiskt bruk.²⁸ Här nedan kommer det vetenskapliga, det moraliska, det ideologiska och det politiska-pedagogiska bruket att diskuteras. Anledningen till att endast dessa bruk diskuteras och inte hela typologin beror på att dessa fyra bruk är de som jag har identifierat i min analys av Linnématerialet.

Historia som brukas för att bekämpa eller mobilisera mot en upplevd orättvisa är ett moraliskt historiebruk. Bruket handlar om att återupptäcka eller introducera en historisk händelse eller grupp som tidigare varit utesluten från historiekulturen. Historien som återupptäcks anses vara undertryckt eller orättvist bortglömd, och den kan också förknippas med diskriminering och övergrepp. Ett moraliskt historiebruk träder i kraft när det används för att belysa eller avslöja historia som inte blivit uppmärksammas tidigare. Aktörer med ett moraliskt historiebruk hoppas på att introducera en specifik historia in i historiekulturen i hopp om att det ska leda till upprättelse eller åtminstone ett återställande till situationen som den såg ut innan de upplevda orättvisorna begicks.²⁹

Ideologiska historiebrukare har som syfte att konstruera ett förflutet som används för att legitimera eller rationalisera ett styrelseskick eller för att skapa en utvecklingslinje som slutar i samtiden. Denna konstruktion görs på fri hand och kräver inga vetenskapliga krav. Det ideologiska bruket använder sig också av nyckelsymboler eller nyckelscenarier,³⁰ d.v.s. ett hjälpmedel som används för att vägleda betraktarens associationer i en bestämd riktning.³¹

Historia som brukas genom analogier och likheter mellan dåtida och nutida händelser är ett politiskt-pedagogiskt bruk. I detta bruk finns det en brännande samtida fråga som jämförs med ett historiskt användbart jämförelseobjekt. Jämförelseobjekt är oftast negativt laddat för att påvisa hur fel den samtida frågan är. Bruket kräver ingen djupare historisk förståelse för att brukas utan snarare krävs en förståelse för historiers värdeladdade händelser. Målet med detta bruk blir

²⁸ Karlsson 2014 S.70–72

²⁹ Karlsson 2014 S73-74

³⁰ Zander 2001 S.55-56

³¹ Zander 2001 S.46

därav inte kunskapsorienterat i sitt syfte, utan syftet är att uppmärksamma den samtida frågan och därmed tvinga människor att engagera sig i frågan.³²

Det vetenskapliga historiebruket står i kontrast gentemot de andra bruken på ett flertal punkter, eftersom det vetenskapliga bruket anses kräva professionella förmågor för att utövas. Detta bruk är också inåtvänt mot vetenskapssamhället istället för de andra bruken som är vända utåt, mot samhället. Det vetenskapliga bruket präglas också av ett genetiskt perspektiv på historien medan andra bruk framförallt har ett genealogiskt perspektiv.³³ Ett genetiskt perspektiv på historien innebär ett synsätt som är inriktat på härkomst och utveckling. Ett genealogiskt perspektiv utgår istället från sentida människors behov och användning av historia i meningsskapande och orienterande syften.³⁴ Även om det vetenskapliga bruket kräver professionella förmågor ska inte det tolkas som att det vetenskapliga bruket representerar en högre nivå av historisk förståelse. Det vetenskapliga bruket måste skiljas från övriga bruk i den mån att det vetenskapliga bruket handlar om tolkning av historia medan de andra bruken används i meningsskapande syften.³⁵

Metod, källmaterial och avgränsningar

Historiekultur kan tidvis framstå som ett problematiskt ämne att studera. Anledningen till det beror på att det finns en mångfald av hur historiekulturella representationer som tillkommer utifrån olika förutsättningar och behov. Materialen som används för historiekulturella studier har olika karaktär och därför behöver olika metoder appliceras. Med andra ord saknas det en universalmetod för historiekultur. Att en universalmetod saknas behöver inte vara negativt, utan att studera historiekultur är fortfarande genomförbart om den historiekulturella produktens tillkomst, mottagande och historiska kontext tas i beaktning.³⁶ Framförallt i denna uppsats blir det betoning på den historiska kontexten och tillkomsten som kommer användas för att förstå materialet i analysen.

Ulf Zander lyfter också, med hjälp av pressforskaren och historikern Jarl Torbacke, fram det problematiska arvet från det arkiv- och källfokuserade tidevarvets forskning som moderna

³² Karlsson 2014 S.76-77

³³ Karlsson 2014 S.78-79

³⁴ Karlsson 2014 S.48-49

³⁵ Zander 2001 S.54

³⁶ Zander, Ulf "Historiekulturella manifestationer: historia i ord, bild och musik", Karlsson, Klas-Göran & Zander, Ulf (red.), *Historien är närvarande: historiedidaktik som teori och tillämpning*, 1. Uppl., Studentlitteratur, Lund 2014 S.104–105

historieforskare ställs inför, nämligen att hitta ett så överblickbart och fullständigt källmaterial som möjligt. För moderna historiker är det problematiskt eftersom källmaterialet som finns från denna period är alldeles för omfattande för att allt relevant material för undersökningen ska kunna inkluderas. Samtidigt finns det ändå en önskan om att skapa en helhetsbild av materialet i studien. I min studie kommer det bli viktigt att låta frågeställningarna styra snarare än källmaterialet. Efterlämningarna från historien i källmaterialet får betydelse genom frågeställningarna som appliceras på det.³⁷ Att frågeställningarna får styra kan inte ensamt beskrivas som uppsatsens metod. Det som också behöver tilläggas gällande metoden är att varje nedslag kommer inledas med en övergripande kontext av händelser som inträffar årtionden tidigare och mellan jubileerna. Det görs för att förstå de historiekulturella förändringarna som sker inom det svenska samhället. Endast genom att förstå de förändringar som sker i samhället, går det att förstå varför förändringar sker i materialet relaterat till Linné. Uppsatsens frågeställningar tillsammans med kontexten som ges blir det som får styra vilka artiklar som väljs ut och vad som i materialet relaterat till Linné blir intressant för analysen. Här blir Ulf Zanders *Fornstora dagar, moderna tider* ett viktigt verk. I avhandlingen analyserar han historiebruket i debatterna kring Sveriges historia som förs från sekelskifte till sekelskifte, d.v.s. från 1900-talet till 2000-talet. Debatterna som förs relaterar han till olika händelser som inträffar genom århundrandet och kan visa hur de har påverkat historiebruket som används.³⁸ Zanders avhandling kommer i min undersökning användas för att relatera framställningen av Carl von Linné till de historiekulturella förändringarna som Zander skildrar i avhandlingen. Den behövs för att förstå varför förändringar i mitt källmaterial händer och varför framställningen av Linné förändras på just det specifika sättet vid respektive jubileum. Med Zanders avhandling går det och förstå årtalen som jubileerna utspelar sig under och på så vis utveckla studiet av Linnéjubileerna och relatera dem till en svensk historiekultur.

Uppsatsens avgränsning görs först genom att analysen blir förankrad i de tre nedslagen som görs i 200-, 250- och 300-årsjubileerna av Linnés födelse. Nedslagen används för att analysen ska kunna bli utsträckt från det tidiga 1900-talet fram till och med 2000-talet, utan att bli för omfattande för en C-uppsats. Nedslagen i jubileerna har också en mer praktiskt inriktad motivering gällande det systematiska sökandet av material. Jubileerna erbjuder tillfällen då Linné garanterat har blivit diskuterad i dagstidningar och böcker. De tidningarna som främst används i analysen är *Dagens Nyheter*, *Svenska Dagbladet* och *Aftonbladet*. Dessa tidningar fångar en

³⁷ Zander 2001 S.64-65

³⁸ Zander, Ulf, *Fornstora dagar, moderna tider: bruk av och debatter om svensk historia från sekelskifte till sekelskifte*, Nordic Academic Press, Diss. Lund : Univ., 2001, Lund, 2001

del av det politiska spektrat genom att *DN* är en liberal tidning medan *SvD* är en konservativ. *Aftonbladet* intar en särställning eftersom dess politiska riktning förändras över perioden. Tidningen har haft en omväxlande politisk roll som skiftat mellan konservativ, liberal och socialdemokratisk. Att hitta en socialdemokratisk eller vänsterpolitiskt inriktad tidning (förutom *Aftonbladet* 2007) visade sig vara svårare än jag först trott. Anledningen var att *Arbetet*, en väletablerad socialdemokratisk tidning under 1900-talet, till synes endast har skrivit om Linné vid det första jubileet och inte 1957 eller 2007.³⁹ Istället fick vänsterpolitiska tidningar som *Arbetartidningen* och *Norrskensflamman* lyftas in som material 1957. Vad gäller nedslaget 2007, har som tidigare nämnts, *Aftonbladet* bytt politisk inriktning och blivit socialdemokratisk. Andra tidningar som också förekommer tidvis i uppsatsen är *Uppsala Nya Tidning* och *Stockholmstidningen*.

Anledningen till att nedslagen görs i jubileumsåren är också för att det är vid dessa tillfällen som det garanterat finns källmaterial kring Linné att arbeta med. Under jubileumsåret 1907 är det dagstidningsartiklar som är det relevanta materialet som används för att besvara frågeställningarna. Annat potentiellt källmaterial som lästs igenom till nedslaget är katalog-1957 på universitetsbiblioteket i Lund och Uppsala universitets årsskrift. Dock blev inget av det material medtaget eftersom det inte kunde användas till uppsatsens frågeställningar och syfte. I nedslaget 1957 har ett större källmaterial av olika typer använts. Här finns dagstidningsartiklar fortfarande inkluderade fast i mindre utsträckning. De två andra källmaterialen som också finns inkluderade i nedslaget är *Svenska Linnésällskapets Årsskrift* som publicerat ett tal från Elis Malmeström, och Sten Lindroths artikel ”Linnékulten”. I det sista nedslaget 2007 är materialet återigen begränsat till tidningsmaterial.

Som redan konstaterats blir jubileerna ett forum där diskussioner och material om Carl von Linné kan förväntas förekomma. Som beskrivits ovan består källmaterialet i uppsatsen av olika genrer. Det ska dock inte tolkas som en nackdel utan snarare som en styrka. Beroende på om materialet riktas inom- eller utomvetenskapligt kan materialet förväntas ha en starkare eller svagare förankring i jubileerna. Skillnaden mellan materialen gör det möjligt i uppsatsen att undersöka hur förankringen i jubileet påverkar vad skribenterna väljer att uttrycka om Linné. Den slutliga punkten kring källmaterialet som också behövs göras är att allt tidningsmaterial som har sökts via KB har gjorts med sökorden ”Carl von Linné”, ”Linnéminnet” eller Linnéjubileum”/”Linnéjubileet” för att fånga upp material som berör både Linnéjubileet, men också

³⁹ Tidningen *Arbetet* gick i konkurs år 2000 d.v.s. innan det sista Linnéjubileet.

artiklar som inte direkt nämner jubileerna utan bara fokuserar på Linné och särskilda specifika gärningar av honom.

HISTORISK BAKGRUND

Carl von Linné, eller Carl Linnæus före adlandet, framstår idag som en av Sveriges mest välkända naturvetenare, framför allt för sina insatser inom botanik, kring dess systematik och terminologi. Det som är ofrånkomligt när man talar om Linné är hans resor och hans vetenskapliga verk. En av Linnés resor var Lapplandsresan, en vetenskaplig resa finansierad av Kungl. Vetenskaps societeten. Resultatet av resan var det vetenskapliga verket *Flora Lapponica*, tryckt 1737, och en reseskildring. Den senare blev inte publicerad förrän på 1800-talet och har efter det blivit en litterär klassiker. Linné reste också till Nederländerna där han slutförde sin vetenskapliga utbildning och fick första upplagorna av *Systema naturae* och *Genera plantarum* samt *Fundamenta botanica* och den redan nämnda *Flora lapponica* publicerade. Publikationerna och att Linné under sin utlandsvistelse besökte både London och Paris, där han skapade ett vetenskapligt kontaktnät, bidrog till att han blev internationellt känd. 1738 återvänder Linné till Sverige och 1741 får han en professurs tjänst i Uppsala. Mellan 1741 och 1749 genomför Linné landskapsresor till Öland, Gotland, Västergötland och Skåne. Linné fortsätter att publicera vetenskapliga verk. Bland annat utger han den tionde utgåvan av *Systema naturae* som etablerar hans position som samtidens tongivande systematiker. Åren 1774 och 1775 lider Linné av slaganfall som delvis invalidiserar honom och som till slut leder till hans död 1778.⁴⁰

Även om Linné var en internationellt känd naturvetenskapsman vid sin död, hade han inte nått samma roll som nationalhjärte som han kom att inta under 1800- och 1900-talen. Försöken att etablera Linné som en av Sveriges främsta vetenskapsmän genomfördes av nära vänner och hans lärjungar efter hans bortgång, men fick endast ett litet gensvar och möttes av motstånd. Linnés arv fick desto större genomslag internationellt. Det dröjde ända fram till att D.N. Stöver publicerade en uppskattad och välskriven biografi över Linné som svenskar började få upp ögonen för botanikern. Ännu större inflytande på Linnés upphöjning till en nationalhjärte kommer när romantikens författare fick upp ögonen för Linné. Författare som Geijer, Elias Fries och Israel Hwasser börjar skriva och vårda minnet av Linné. Dessa personer blev också viktiga eftersom de hade inflytande över studenter som kunde ta vad de lärt sig från sina lärofäder om Linné och sprida det runtom i Sverige. Därtill tillkom också att prästerna hade ett intresse för naturvetenskap under denna tid, vilket förstärktes av Linnés omskrivna fromhet. Prästernas

⁴⁰ Se biografierna från forskningsläget - Broberg, Hagberg eller Fries

intresse gjorde att de precis som studenter tog med sig sin kunskap om Linné till sina egna hemtrakter. Skalder, inspirerade från den romantiska skolan, diktade också verk om Linné som formade en bild av Linné som lätt blev ihågkommen av människor. Ett sådant verk kunde läsas i inledningen av Tegnér. Vid tillställningarna till Linné 1878 och 1907 fick Linné en nationell prägel någonting som efteråt på 1900-talet har börjat försvinna och ge plats åt en mänsklig Linné med både svagheter och fördomar.⁴¹

⁴¹ Franzén Olle, "Hur Linnébilden formades (1778–1850)" *Svenska Linnesällskapets årsskrift*, 1963, S.40-41

LINNEJUBILEERNA 1907, 1957 OCH 2007

Linnéjubileet 1907: Rätt person vid rätt tillfälle

Vid hundraårsdagen för Linnés födelse hade Sven Hedin, som var medicinalråd och en Linne-lärjunge, blivit initiativtagaren för det som 1807 skulle komma att bli det första Linnéjubileet. Det blev ett mindre jubileum med festligheter i Uppsala och Växjö. Trots Hedins initiativ och de organiserade festligheterna blev jubileet i sin helhet föga uppmärksammat i Sverige.⁴² Bristen på uppmärksamhet till Linné skulle dock brytas året 1907, med ett Linnejubileum som svepte in som en våg av Linnéfestligheter över landet.⁴³ Det som händer mellan föregående jubileum och 1907 är att under 1800-talet och framåt påbörjas en period som kan benämnas som nationalismens århundrade. Under det nationalistiska 1800-talet fick nationalismen en alltmer påtagande roll i de moderna samhällena. Nationalismforskaren George L. Mosse menar att det finns en koppling mellan nationalismens inträde under denna period och arvet från ett religiöst förflutet. Eftersom de moderna staterna blev sekulariserade blev nationalismen en ersättare för religionen. Nationalismen tog religionens plats genom att den fyllde en liknande funktion där människor, genom nationalistiska myter och symboler, kunde betrakta, tolka och förstå världen.⁴⁴ Jubileum och jubileumsfirande under det nationalistiska tidevarvet var konkreta uttryck för den påtagliga nationalismen i samhället. Datumen, symbolerna och händelserna som jubileerna använder blir kombinerade med riter från det religiösa arvet som fanns kvar och fyller en viktig funktion när det kommer till 1800- och 1900-talets nationsbygganden.⁴⁵ Jubileumsfirandena under den perioden ansågs viktiga eftersom att hylla eller minnas de datumen, symbolerna eller händelserna som användes, exempelvis regenter, avgörande slagfält eller vetenskapsmän som Linné, ansågs vara ett uttryck av patriotism. Genom att människor under jubileumsfiranden fick möjligheten att uttrycka sin patriotism lades också grunden för en sund svensk nationalkänsla hos folket. En sådan nationalkänsla är viktig för ett nationsbygge.⁴⁶

Frågan som måste ställas är varför just Linné blev den valda gestalten för ett nationellt jubileumsfirande? Kring sekelskiftet i Sverige fanns det en blandad bild av industrialismen. För att

⁴² Franzen 1963 S.27

⁴³ Björck 2018 S.22

⁴⁴ Zander 2001 S.44

⁴⁵ Zander 2017 S.717

⁴⁶ Karlsson 2017 S.652

förstå denna blandade bild måste nederlaget mot Ryssland 1808–09 lyftas in. Efter nederlaget behövde Sverige behandla den omvandlingen från stormakt till småstat, som nederlaget inneburit. Ett perspektivskifte skedde från den tidigare världserövrande goten till perspektivet där göterna stannar hemma och odlar sin mark, bäst skildrat i Geijers odalbonde. Egenskaperna som denne odalbonde representerade kunde återupplivas eftersom de fanns nedärvda i svensken. Uppfattningen nedärvda svenska egenskaper blev kompatibel med den romantiska nationalismen som fanns närvarande i Sverige. Kring sekelskiftet hade bondens strävsamma arbete, kärlek till frihet och till fosterlandet blivit garantin för Sveriges oberoende. Hotbilden mot den traditionsälskande, starke och självständige bonden kom kring sekelskiftet från Sveriges alltmer påtagliga industrialism. Anledningen till att det under industrialismens uppstod en blandad bild kommer från att den konkurrerade mot odalbonden samtidigt som det, i samband med industrialismen, parallellt startades en hjältekult.⁴⁷ Det som hände var att industrikulturen blev alltmer påtaglig i samhället och ersatte jordbrukarkulturens idéer. Den tekniska och vetenskapliga utvecklingen fick en stor slagkraft i massmedia genom åstadkommande och skapelser som järnvägar, elektriskt ljus, bilar, flygplan och mediciner. Vetenskapsmannen intog rollen som industrikulturens samtida hjälte.⁴⁸ I samband med att vetenskapsmannen intog rollen som hjälte skapades också några ideal eller idealegenskaper som hjälten besitter. Dessa ideal är karisma, geni och kreativitet, entreprenören och viljestyrka.⁴⁹ Denna hjältekult som kom med industrikulturen skapades kring Sveriges forskare och upptäcktsresare som genom sitt arbete hjälpte till att behärska naturen.⁵⁰ Vem passar bäst in på denna bild än Linné, han som systematiserade naturen?

”Det fläktar af svensk vår kring namnet Linné”

I DN-artikeln ”Linneminnet” från 19/4 1907 känner vi igen det Henrik Björck funnit i sin analys, nämligen att Linné i första hand vid jubileet detta år framställdes som en svensk person, vilket skilde sig från det föregående jubileet 1807 då Linné i första hand framställdes som en smålänning och i andra hand som svensk.⁵¹ Betoningen av Linné som svensk uttrycktes i textens första mening, ”Det fläktar af svensk vår kring namnet Linné”, och strax därefter benämndes

⁴⁷ Zander 2001 S.95-96

⁴⁸ Beckman 1990 S.46-47

⁴⁹ För en utförligare diskussion om idealen inklusive det Beckman kallar eliten och staten som hjälte, se Beckman 1990 S.51-70

⁵⁰ Zander 2001 S.95-96

⁵¹ Björck 2018 S.34-35

också Linné som ”Sveriges främsta vetenskapsman.”⁵² Med Björck analys syns det en skillnad mellan jubileerna 1807 och 1907, där det sistnämnda har blivit ett nationellt jubileumsfirande och därmed valde jubileumskribenterna att poängtera att det viktiga är att Linné var från Sverige istället för att lägga vikt på att Linné kom från Småland.

Det är viktigt att påpeka är att Linné inte enbart framställs som en exemplarisk svensk utan också som en framgångsrik vetenskapsman. Linnés vetenskapliga arbete uppmärksammades framför allt i anslutning till hans sexualsystem om ståndare och pistiller samt hans systematiserande indelning inom zoologi av djurriket i sex klasser.⁵³ Socialdemokraten, botanikern och publicisten Bengt Lidforss⁵⁴ uttryckte också liknande om systematiken i artikeln ”Carl von Linné” från *Arbetet* 23/5. Där lyfts Linnés stora insats om den binära nomenklaturen⁵⁵ fram. Visserligen poängterade Lidforss att det inte var Linné som uppfann den, utan att den härstammade från en annan forskare, Rivinus. Han uppmärksammade också, precis som föregående skribent, Linnés vetenskapliga arbete kring sexualsystemet. Skillnaden i *Arbetet* är att Lidforss problematiserade hur efterkommande människor tillskrev hans vetenskapliga verk större betydelse än vad de egentligen förtjänade.

Utom det genomgripande och fruktbara reformarbete, som Linné utfört på den beskrivande botanikens och zoologins fält, och som i och för sig är alldeles tillräckligt för att i alla tider tillförsäkra honom en rangställning i vetenskapens historia, tillskriver man honom [...] djupgående förtjänster om befruktningläran och om växtbiologien i allmänhet,⁵⁶

Både Lidforss i *Arbetet* och skribenten i *DN* framhåller sexualsystemet och Linnés systematiserande inom zoologin. Det som skiljer sig åt i artiklarna är att i *Arbetet* framhåller skribenten att tillskrivningen av de djupgående förtjänsterna inom befruktninglära och växtbiologi är ”omtvistad”.⁵⁷ I andra delen av artikeln, publicerad dagen efter, fortsätter Lidforss kritisera hur människor som försöker ”hävda Linnés storhet utanför den systematiserande botaniken, ofta gör sig skyldiga till påtagliga överdrifter.”⁵⁸ Lidforss kritiserade bilden av Linné som ett universalgeni. Kritiken återkom också i ett föredrag av Lidforss som finns i *Stockholmstidningen*

⁵² ”Linnéminnet” Dagens Nyheter, 19/4–1907

⁵³ ”Linnéminnet” Dagens Nyheter, 19/4–1907

⁵⁴ Zander 2001 S.97

⁵⁵ Binära Nomenklaturen är ett internationellt erkänt namngivningssystem där levande organismer ges ett släktnamn och ett artnamn. Se, Nationalencyklopedin - Binära Nomenklaturen

⁵⁶ ”Carl von Linné” Bengt Lidforss, *Arbetet*, 23/5-1907

⁵⁷ ”Carl von Linné” *Arbetet*, 23/5-1907

⁵⁸ ”Carl von Linné” *Arbetet* 24/5-1907

från 22/5–1907. Där framhöll han, angående påstående som gör att Linné skulle varit en föregångare till utvecklingsläran, att "[e]tt orubbligt faktum är emellertid, att Linné ingenting har att göra med den läran." Liknande vände sig också Lidforss mot att Linné skulle upptäckt att små organismer (bakterier) orsakade sjukdomar, "Ej heller är sant, hvad som påstås rörande Linnés kännedom eller aning om bakterierna".⁵⁹ I båda artiklarna framhävs dock Linnés genialitet antingen genom "att han var en genial forskare"⁶⁰ eller genom påståendet att "[a]lla erkänna vi, att han var en genial man"⁶¹

Både skribenten av "Linnéminnet" och Lidforss framhäver, trots den senares kritiska anmärkningar, betydelsen av Linnés systematiserande⁶², precis som Lindroth också gjorde i sitt andra tema. Systematiken eller att systematisera hade under 1800-talet och kring sekelskiftet intagit en särskild roll inom vetenskapen. Nils Uddenberg kopplar intresset av att systematisera och förstå tillsammans med att Europa expanderade alltmer i Afrika och Sydostasien samtidigt som det som kallades *the frontier*⁶³ i Nordamerika förflyttades längre västerut. Expansionen gjorde att européer kom i kontakt med folkslag som hade varierande språk, religioner, kläder, redskap, seder och samhällen, som skiljde sig från Europas. Dessa möten med tidigare okända folkslag fascinerade en del människor samtidigt som det skrämde andra, men frågan som återstod var ändå hur allt det nyupptäckta skulle tolkas och förstås? Systematik tillsammans med senare vetenskaper som antropologi kom att bli verktyg som vetenskapsmän använde för att förstå det som européerna mötte under sin expansion.⁶⁴ Det måste påpekas att Linnés forskning som bedrevs på 1700-talet skiljde sig från den forskningen som bedrevs av från 1800-talets senare hälft och framåt. Samtidigt som de var olika, tampades de ändå med liknande frågor gällande hur naturen, djur och olika folkslag skulle förstås och tolkas. Linné blir en viktig gestalt för samhället och jubileet som studeras, eftersom han på sätt och vis lade grunden till den forskning som kom att bedrivas efter hans död.

För att återgå till Lindroth artikel, framhåller han också att Linné hade både negativa och positiva sidor, men artikeln "Linnéminnet" framhäver enbart de positiva. I artikelns betonas Linnés

⁵⁹ Linné i nutidsdager, *Stockholmstidningen* 22/5-1907, Samma föredrag går också att finna i "Upsala: Ur ett Linnéföredrag av Bengt Lidforss" i *Uppsala nya tidning* 23/5-1907

⁶⁰ "Carl von Linné" *Arbetet* 24/5-1907

⁶¹ "Linné i nutidsdager" *Stockholmstidningen* 22/5-1907

⁶² För Fler artiklar som betonar systematiserande se: *Kalmar* "Ett betydelsefullt 200-årsminne" 23/5-1907 "Karl v Linné [...] bragte klarhet och ordning i den dittills föga systematiserande naturalhistorien," eller "Carl von Linné. Ett 200-årsminne" *Uppsala nya tidning* 22/5–1907, Rob. E Fries, "Hans största betydelse ligger därför på systematiserandets område."

⁶³ The Frontier är gränsområdet mellan områden som beboddes av Nordamerikas urbefolkning och det området som befolkades av nyanlända européer.

⁶⁴ Uddenberg, Nils, *Skallmätaren: Gustaf Retzius - hyllad och hatad*, Fri tanke, [Lidingö], 2019 S.72

humanistiska läggning och att han vill människor ska roa sig med sång och dans, d.v.s. bilden av den charmige och humoristiska Linné som även betonades av Lindroth, samtidigt som det finns en avsaknad de negativa sidorna som Lindroth framhåller i sin artikel.⁶⁵ *DN*-skribenten skriver sin artikel 1907, d.v.s. under jubileumsåret. Eftersom ett jubileum av detta slag har som mål att hylla personen får *DN*-skribenten det betydligt svårare att skriva nyanserat om Linné jämfört med Lindroth. Den sistnämnde är dels obunden av jubileumsåret när han skriver sin artikel, dels skrev han artikeln i *Lychnos* d.v.s. det finns också en genreskillnad. *Lychnos* är idéhistorikernas tidskrift och tillhör en inomvetenskaplig genre. Här väljer Lindroth att skriva med en vetenskaplig distans som gör att han kan diskutera Linné annorlunda än *DN*-skribenten, samma slags distans som Karlsson menar är ett kännetecken för ett vetenskapligt historiebruk.⁶⁶ Författarna har därför inte samma historiekulturella spelregler eller gränser att förhålla sig till, vilket gör att Lindroth kan förhålla sig nyanserat och komplext till gestalten Linné på grund av sin vetenskapliga distans, medan *DN*-skribentens är tvungen att rätta sig efter jubileets historiekulturella spelregler, vilket inte ger samma utrymme för kritik. Här är det också viktigt att förstå hur det vetenskapliga bruket skiljer sig från andra bruk. Det vetenskapliga bruket som Lindroth använde sig av tillkommer genom urvals- och tolkningsprocesser och är ett bruk som handlar om att tolka och verifiera historia. Det ska dock inte tolkas som att det vetenskapliga bruket har en högre nivå av historisk förståelse än övriga bruk, utan att bruken svara på olika frågor. Det vetenskapliga handlar om att tolka historia medan de andra bruken används i meningsskapande syften.⁶⁷

I "Linnéminnet" från *DN* knyts svenskhet tillsammans med Linné och hans egenskaper, och Linnés egenskaper blev förknippade med en svensk identitet. Linnés friska svenskhet, hans varma gossesjäl, nordiska ordningssinne och upptäckarfantasi knyts till svenska folket. Anknytningen görs genom att påstå att dessa egenskaper finns hos Linné "det har Linné alltsammans, och därför är han i särskilt hög grad vår egen". Kontinuiteten mellan Linné och samtidens svenskar 1907 förstärks ytterligare genom påpekandet att Linné föddes bland samma björkha- gar som vi, och att han älskade samma blommor som vi.⁶⁸ Förekommande i *Aftonbladet* och i *Stockholmstidningen* var istället att Linné blev kopplad till nationen, istället för direkt med folket. Formuleringar som "Carl v Linné har genom sin lifsgärning förvärfat en ovansklig ära åt

⁶⁵ Linnéminnet, Dagens Nyheter, 19/4–1907

⁶⁶ Karlsson 2016 S.78–79

⁶⁷ Zander 2001 S.54

⁶⁸ "Linnéminnet", Dagens Nyheter, 19/4–1907

sitt fädernesland.”⁶⁹ eller ”Sveriges historia är en skattkammare, som rymmer en gammal och stark odlings mångskiftande klenoder, och bland dem är Carl von Linnés stora minne en bland de mest lysande”, d.v.s. ett bruk som syftar till att anknyta minnet av Linne och hans arbete till den svenska nationen.⁷⁰

Sammankopplingen mellan Linné och hans goda egenskaper med svenskhet och det svenska folket, eller sammankopplingen mellan Linné och den svenska nationen, gör att en stor del av tidningsmaterialet får inslag av ett nationalistiskt-ideologiskt historiebruk. Bruket används för att konstatera att Linné var en man med goda egenskaper och vi (läs: samtida svenskar 1907) delar hans egenskaper än idag, eller för att påpeka att Linné var en stor man från den svenska nationen och hans arbete är någonting Sverige och det svenska folket ska känna stolthet för. I båda fallen förmedlas ett meningssammanhang som skapar gemenskap bland en stor grupp människor, i detta fall det svenska folket, genom att vi antingen delar samma egenskaper eller genom att vi delar samma stora minnen om Linné.

Att ställa några artiklar från *Arbetet* i kontrast till artiklarna som blivit nämnda ovan är intressant eftersom de inte innehåller samma national-ideologiska bruk. I den redan använda artikeln från *Arbetet* ”Carl von Linné” ställde sig Bengt Lidforss som motpol till den nationalistiska andan som finns representerad i artiklarna ovan. Lidforss ställningstagande syns genom formuleringar som ”nationalfåfångans skamliga last” eller ”den böjelse för hjältedyran, som är ett utmärkande drag i den svenska nationalkaraktären.”⁷¹ Att ställa sig mot en nationell anda i relation till Linnématerialet framstår som en ovanlig åsikt. Åsikten går dock och förklaras med begreppet ”de två nationerna” som myntades av Thomas Carlyle på 1840-talet. Uttrycket av de två nationerna, förklarar Zander, användes som en motpol till etablissemangets tal om nationell samling och det beskrev en klasskamp mellan arbetare och bönder mot överklassen. Tankesättet om de två nationerna användes främst bland socialister kring sekelskiftet 1900.⁷² Tankesättet om de två nationerna syns redan hos Lidforss året 1905 i artikeln ”radikala illusioner”, publicerad i *Arbetet*. Där ställde sig Lidforss i kontrast till en nationell samling.⁷³ Mot bakgrunden av Lidforss tidigare artikel och begreppet de två nationerna går det att förstå varför han använder uttryck som ”nationalfåfångan” samt kritiken av hjältedyran. Övriga skribenter i *Arbetet*

⁶⁹ ”Minnesfesten öfver Carl v. Linné”, *Aftonbladet* 10/4–1907

⁷⁰ ”Linnéminnet, *Stockholms-tidningen* 23/5–1907” För fler exempel på nationalistiskt-ideologiskt bruk se, ”Vår-fästen” *Upsala nya tidning*, 24/5–1907 som innehåller tal både från kronprinsen och studentkårens ordförande som anknyter till samma bruk som *Stockholms-tidningen* och *Aftonbladet*.

⁷¹ ”Carl von Linné” Bengt Lidforss *Arbetet*, 23/5–1907

⁷² Zander 2001 S.92

⁷³ ”Radikala illusioner” Bengt Lidforss, *Arbetet* 9/8–1905

framhäver endast positiva sidor kring Linné eller behandlar honom i förbifarten med små tidningsinlägg. Exempelvis i ”Doktorspromotionen i Uppsala” går det läsa formuleringar som det ”sunda allvar och den sunda glädjen, som utmärkte Linné” eller ”[m]ätte den också visa sig [...] Linnés storhet, en varm innerlig känsla till allt som lever, utvecklas där och förnyas.”⁷⁴ Ytterligare i *Arbetet* finns ett reportage från Linnedagen i Råshult⁷⁵ samt ett mindre inlägg om hur Linné flydde rättvisan i Hamburg. Anledningen till att Linné behövde fly undan rättvisan var eftersom han bevisade att stadens sevärdhet, en uppstoppad sjuhövdad orm, var förfalskad.⁷⁶ Lidforss problematisering kring Linné och ställningstagandet mot nationalfåfängan framstår som en unik åsikt även i *Arbetet*. Resterande artiklar från *Arbetet* framhäver Linnés positiva sidor eller behandlar endast festligheterna som sker kring Linnéjubileet.

Hjältekonungen, Bondekonungen och Blomsterkonungen

I ”Linnéminnet” gjorde också DN-skribenten en poäng av att jämföra Linné med den svenska kungen, Karl XI. ”Jag vet bara en man till i Sveriges historia som hos den stora massan kommit att inta en liknande plats, och det är Carl XI”. I artikeln beskrevs Karl XI som den ”kärftva, redliga och humorfyllda bondekonungen, som for omkring i sitt land, lefvande på landets vis och skipade rättvisa bland hög och låg.” DN-skribenten uttryckte också att det både kring Karl XI och Linne fanns en furstlig storhet. Att kungen hade en furstlig storhet är kanske inte förvånande eftersom han trots allt var kung. Denna furstliga storhet uttrycks vidare genom att Karl XI benämns som bondekonungen medan Linné får titeln blomsterkonungen.⁷⁷ Jämförelsen mellan Linné och kung Karl XI är intressant eftersom en liknande jämförelse förekommer i *Aftonbladet* 21/5 1907 med rubriken ”Carl von Linné och det svenska folket”. Artikeln inleds med ”Sveriges siste hjältekonung” Karl XII och hur han strider för den svenska stormakten mot den moskovitiska tsaren för att göra upp om väldet kring Östersjön. Detta är inget krig Sverige vinner och artikeln fortsätter ”När den tolfte Karl sjönk samman för den mördande kulan i löpgrafven vid Frederikshald, var det förbi med vår korta, men underbara storhetssaga.” Enligt artikeln varade denna nedgång för den svenska stormakten inte så länge som man först hade kunnat tro. Det som hände var att Sverige intog en ny stormaktsställning, fast ”denna gång icke på krigets blodade fält, utan i vetandets vida rike”. Personen som lyfts fram som ansvarig för

⁷⁴ ”Doktorspromotionen i Uppsala” *Arbetet* 25/5–1907

⁷⁵ ”Linnedagen i Råshult” D. N. E. A, *Arbetet* 23/5–1907

⁷⁶ ”När Linné flydde undan rättvisan i Hamburg” *Arbetet* 28/5–1907

⁷⁷ Linnéminnet, *Dagens Nyheter*, 19/5–1907

Sveriges möjlighet att inta denna nya ställning är Carl von Linné. ”Hvad den mannen utfärdat för vetenskapen och för sitt lands ära, [...] Men vi veta att han ingalunda var den förste i den långa och lysande rad af den svenska vetenskapens stormän, som spridit ära och glans öfver sitt fädernesland.”⁷⁸

Både *DN*- och *Aftonbladet*-skribenten använde sig av liknelser mellan Linné och en svensk kung, dock med hjälp av olika kungar. För att förstå användningen av regenter i sammanhanget måste de förstås som nyckelsymboler. Nyckelsymbolernas funktion är att de förmedlar komplicerade historiska förlopp på ett entydigt sätt. Dessa har både en kvalitativ aspekt i den mån att de har ett meningsskapande innehåll samtidigt som de ter sig kvantitativa eftersom de går att tillämpa och tolka på en mängd sätt. Tilläggas bör också att olika tolkningar av nyckelsymbolerna inte behöver utesluta varandra. Dessa nyckelsymboler är viktiga redskap i nationella identitetsbygge. Karl XI och Karl XII tillhör de historiska nyckelsymbolerna som används under 1800- och 1900-talets Sverige.⁷⁹

Att den liberala tidningen *DN* använder sig av liknelsen mellan blomsterkonungen Linné och bondekonungen Karl XI blir lättare att förstå med nyckelsymboler i åtanke. Karl XI ansågs kring sekelskiftet 1900 vara en kung som hade goda relationer till bönderna, vilket främst kom från den reduktionen han genomförde som begränsade makten hos högadeln.⁸⁰ Att liknelsen med Karl XI är med, går att förstå genom Åsa Linderborgs *Socialdemokraterna skriver historia*. Linderborg framhåller att Karl XI var vid sekelskiftet en positiv symbol för alla. För en liberal tidning som *DN* blev han en bra symbol på grund av att han ansågs vara en föredömlig diplomat. Hos socialdemokrater hade han också en särställning genom den reduktionen som nämns i artikeln. Reduktion gjorde att Karl XI sågs, i det socialdemokratiska historiemedvetandet, som en bondekung som stod upp mot adeln.⁸¹ *DN*-skribentens bild av Karl XI hamnar tämligen nära den som Linderborg menar fanns i det socialdemokratiska historiemedvetandet med formuleringen av bondekonungen som skipar rättvisa bland både hög och låg.

Skribenten i *Aftonbladet*, som då var en konservativ tidning, valde istället liknelsen med Karl XII, en nyckelsymbol för Sveriges stormaktstid, och Linné. För att förstå liknelsen mellan Karl XII och Linné kan det vara fruktbart att vända sig till kampen om Poltavaminnet som fördes under en tioårsperiod och som kulminerade 1908–09. Debatten handlade om en minnessten skulle uppföras på slagfältet eller inte. De som var för minnesstenen segrade och den uppfördes

⁷⁸ ”Carl von Linné och det svenska folket”, *Aftonbladet* 21/5–1907

⁷⁹ Zander 2001 S.46-47

⁸⁰ Zander 2001 S.95

⁸¹ Linderborg 2001 S.295

med budskapet att förlusten vid Poltava mobiliserade svenska krafter då som nu. Med andra ord kunde minnet av nederlaget vändas till någonting positivt.⁸² Den tankegången känns igen hos *Aftonbladet*-skribenten där Karl XII död signalerade slutet för Sveriges stormaktstid men hur Linné sedan kommer och leder in Sverige i en ny stormaktstid, denna gång på vetandets område. Tankemönstret fortsätter genom att det blir med minnet av Linné som det svenska folket kan söka vederkvickelse för att finna hopp och styrka till framtida dagar.

Nykterhetsförespråkare eller ej?

Ett annat tema som förekommer i artiklarna från 1907 är nykterhetsfrågan. I artikeln ”Uppsala möte 1907” 22/6 1907 går det läsa om Sveriges godtemplares ungdomsförbunds andra kongress som hölls i Uppsala. Under kongressen hölls det tal om nykterhetsfrågan och artikeln gör en poäng av att lyfta fram Linné som en nykterhetsförespråkare, ”Det fanns för öfrigt äfven bland vetenskapsmännen en stor föregångare på nykterhetens område, nämligen Carl von Linné.” Linné knyts i artikeln till nykterhetsfrågan och talaren professor Forel menade att alkoholkonsumtionen i Sverige hade blivit ett stort problem.⁸³ Att alkoholen var ett problem var det inte endast talaren som ansåg. Enligt en undersökning från 1899 konstaterades det att ogifta individer lade 14 procent av sin inkomst på öl och brännvin. Det är också efter 1800-talets andra hälft som brännvinslagstiftningen ändrades, vilket resulterade i ökade ekonomiska intressen för kommuner i spritförsäljning. Näringsfrihetsförordningen avskaffades kring denna period, vilket gjorde alkoholen mer tillgänglig och bröt tidigare informella kontrollsystem mot alkohol. Alkohol blev under denna period och i Sveriges expanderade marknad en av de mest efterfrågade varorna. Den ökade alkoholkonsumtionen möttes med motstånd av nykterhetsrörelserna. Nykterhetsrörelsen hade som mål och ideal en absolut nykterhet och nykterhetsrörelsen kommer senare på 1900-talet också att övergå till att föra en liknande politisk kamp som arbetarrörelse.⁸⁴ Att artikelförfattaren valde att lyfta fram Linné på ett helt oproblematiskt sätt som en nykterhetsförespråkare blir intressant. Genom att framställa honom på ett oproblematiskt sätt som en nykterhetsförespråkare kan Linné bli den gestalten som får kan leva upp till och exemplifiera nykterhetsrörelsens ideal.

⁸² Zander 2001 S.104

⁸³ ”Uppsala möte 1907” *Dagens Nyheter* 22/6–1907

⁸⁴ Arnbjörnsson 1988 S.243-245

En mer nyanserad bild av Linné och hans syn på alkohol kan istället läsas i *Svenska Dagbladet* (*SvD*) från den 22/7–1907. I denna artikel diskuterar författaren, med hjälp av långa citat från Linné, dennes syn på nykterhet och olika slags alkohol. Medan föregående artikelförfattare nöjde sig med att konstatera att Linné var en förespråkare för nykterhet framhävde *SvD*-skribenten i artikeln ”Linnés åsikter om rusdrycker” att Linné såg både positiva och negativa sidor med alkoholen, även om de negativa sidorna oftast övervägde de positiva. *SvD*-skribenten inledde artikeln med påståendet att många nykterhetsivrare använder Linné som en nykterhetsförespråkare och att uttalande eller utdrag från Linnés texter ofta går att stöta på i nykterhetsrörelsens skrifter.⁸⁵ Skribenten menade också att uttalandena från Linné representeras på ett felaktigt sätt:

Ifrågavarande uttalanden ha emellertid oftast varit lösryckta citat ur den store naturforskarens arbeten och därför stundom varit ägnade att lämna en oriktig eller ofullständig uppfattning om hans åsikter i det viktiga ämnet, och en utförlig redogörelse för desamma torde därför kunna påräkna intresse.⁸⁶

Skribenten hävdade att nykterhetsrörelserna använde lösryckta uttalanden och citat från Linné vilket, enligt skribenten, skapade en bild som inte alltid riktigt stämde överens med verkligheten. Angående brännvin påstod skribenten att med ett undantag för brännvinets upplivande och stärkande egenskaper, framför allt inom medicinen, var Linné en uttalad fiende mot brännvinsmissbruket. Skribenten gjorde också en poäng att trots Linnés motstånd mot spritmissbruket gick det inte att kalla honom en absolutist, med dagens mått, eftersom han inte i sin helhet fördömde användningen av spirituösa drycker. Att framhålla Linné som att inte vara en absolutist är intressant eftersom två sidor av nykterhetsfrågan kan sägas existera vid den tidpunkten. Den förra absolutistiska som redovisades med föregående artikeln, men också en hållning som förhöll sig skeptisk mot nykterhetsrörelsens mål och ideal om en absolut nykterhet och som blir representerat i den senare artikeln.⁸⁷ Genom dessa artiklar syns det hur Linné blir ett redskap både för ett absolutistiskt ideal och för de som försöker motsätta sig nykterhetsrörelsens absolutistiska ideal.

Bruken i de båda artiklarna kan sägas konkurrera med varandra om bilden av Linné. Den första artikelförfattaren använde sig av ett mer politisk-pedagogiskt inriktat historiebruk och försökte framhålla Linné som en gestalt som kunde vara ett föredöme för nykterhetsrörelsen, medan den

⁸⁵ ”Linnés åsikter om rusdrycker” C. F. *Svenska Dagbladet* 27/7–1907

⁸⁶ ”Linnés åsikter om rusdrycker” C. F. *Svenska Dagbladet* 27/7–1907

⁸⁷ Arnbjörnsson 1988 S.245

andra skribenten använde sig av ett vetenskapligt bruk för att visa att Linnés bild om alkohol inte stämde överens med den absolutistiska bilden hos nykterhetsrörelsen. Med båda artiklarna i åtanke bildas det två olika Linnébilder. Den första tillhörande *DN*-artikeln ligger närmare bilden som Fries framhäver i sin biografi, nämligen den om Linné som moralens väktare och oförvitligt sedlig. För *SvD* artikeln är det svårare att peka ut ett verk som den ligger närmast. *SvD*-skribenten framför, istället för en Linnébild liknande Fries, en Linnébild som lyfter fram både varför Linné tyckte rusdrycker kunde vara negativa samtidigt som han inte kunde förneka att de hade vissa positiva effekter. Detta gör att *SvD*-skribenten ligger närmare de senare Linnébilderna som Hagbergs eller Brobergs där Linné diskuteras mer som en person eller mänskligt snarare än som en nationalhjälte.

Delsammanfattning

Det vi kan se i nedslaget 1907 är att det förekommer olika typer av historiebruk. Bruket som är mest representerat i materialet är det ideologiska eller national-ideologiska bruket. Bruket förekommer i olika variationer genom materialet. Det nationalistisk-ideologiska bruket syns i framställningen av Linnés egenskaper, som han delar med sentida svenskar. Den andra och mer vanligt förekommande användningen av bruket syns i kopplingen mellan Linné och nationen. Linné knyts an till den svenska nationen och hans vetenskapliga arbete är ett arv som svenskar ska minnas och vara stolta över. Den tredje framställningen som förekommer är jämförelsen mellan Linné och tidigare svenska regenter. Regenterna fungerar vid sekelskiftet som nyckelsymboler där Karl XII blir en symbol för Sveriges stormaktstid och Linné blir personen som får leda in Sverige i en ny sådan period, fast inom vetenskapen, medan Karl XI och den framställningen av honom i *DN* dels en nyckelsymbol för liberala strömningar med tanke på hans diplomatiska förmåga samtidigt som framställningen i *DN* tycks innehålla aspekter som vanligtvis förekommer i det socialdemokratiska historiemedvetandet kring Karl XI. I nedslaget syns med andra ord olika framställningar av det ideologiska historiebruket som antingen fokuserar på Linnés egenskaper, hans koppling till nationen Sverige eller hans koppling till nyckelsymboler. Att det ideologiska historiebruket är övervägande representerat kan förstås genom Paul Connerton. Han menar att jubileum eller liknande ceremonier blir tillfällen för samhällen att bli påmint och minnas sin identitet.⁸⁸ Den enda som uttrycker en avvikande åsikt kring det

⁸⁸ Connerton 1989 S.70

nationalistiska bruket kring Linné är Bengt Lidforss. Han kritiserar som nämnt både hjälte dyrkan och nationalfåfängan som omger Linné under jubileumsåret. Lidforss åsikt framstår dock som unik och även hans medskribenter i *Arbetaren* uttrycker inte liknande åsikter som honom.

I nedslaget blir Linné också indragen i nykterhetsfrågan och den diskussion kring nykterhetsrörelsens ideal som pågick under denna period. Den ena sidan framställer Linné oproblematiskt som en nykterhetsförespråkare medan den andra sidan framhäver att Linné inte kan göras till en absolutist, i alla fall inte med dagens mått. Här blir också en konkurrens bland bruken där artikeln om Linné som en nykterhetsförespråkare använder ett bruk mer liknande ett politiskt eller ideologiskt bruk medan den problematiserande sidan använder ett bruk som ter sig mer vetenskapligt. Beroende på vilket bruk som används får sidorna också varsin bild av Linné som tjänar deras egna syften, d.v.s. att antingen framställa honom som en nykterhetsförespråkare eller som en man med en mer balanserad syn på alkohol.

Linné framstår främst som en icke-kontroversiell person i nedslaget. Han hyllas i nedslaget för sina svenska egenskaper och den äran som han genom sitt arbete har skänkt Sverige. Dock finns dels i nykterhetsfrågan, dels hos Bengt Lidforss kontroversiella aspekter kring Linné. I nykterhetsfrågan handlar det om hur Linnés syn på alkohol skulle tolkas. Skulle Linné tolkas som en absolutistisk nykterhetsförespråkare och bli personen som får gestalta idealet, eller är Linnés syn på alkohol mer balanserad och att det till och med var så att Linné såg både positiva och negativa aspekter med alkohol? Frågan om Linnés alkoholsyn blir viktig eftersom den lyfts in i en större diskussion om nykterhetsrörelsens ideal och huruvida rimligt det är med ett absolutistiskt ideal. Det är med andra ord inte Linné i sig själv som blir kontroversiellt, utan hur hans tankar kring alkohol borde tolkas. Lidforss lyfte också fram en kontroversiell, och unik, åsikt under Linnéjubileet. Denna åsikt bestod i att Lidforss ansåg att det förekom påtagliga överdrifter angående vilka vetenskapliga framgångar som tillskrevs Linné, bland annat gällande bakteriologi och utvecklingsläran. Lidforss ställde sig därmed i kontrast till bilden av att Linné skulle vara ett universalgeni och menade istället att det som han gjort inom systematiken var fullt tillräckligt för att uppnå den vetenskapliga rang Linné har. Lidforss kritiserade inte Linné, hans vetenskapliga arbete eller hans personlighet utan snarare vad efterkommande hade tillskrivit Linné och gett honom beröm för.

Linnéjubileet 1957: Från hjälte till mänsklig

Mellan Linnés 200-årsjubileum 1907 och hans 250-årsjubileum år 1957, kommer två världskrig att utspelas mellan jubileerna. Efter första världskriget kommer nationalismen som haft en inflytelserik roll i samhället att börja ifrågasättas. Nationalismen började i mellankrigstiden att klassas som farlig, och ifrågasättandet av nationalismen växer sig också starkare efter nazisternas maktövertagande i Tyskland 1933.⁸⁹ Det är också under mellankrigstiden och efterkrigstiden som historieämnet, med sin dåvarande statshistoriska inriktning, blev alltmer ifrågasatt. Historieämnet under det tidiga 1900-talet hade varit präglad av nationalistiska strömningar och fokuset hade därmed hamnat på politisk, militär och elitens historia. Denna typ av historia blev problematisk efter världskrigen eftersom den inte ansågs främja den demokratiska inställningen som man ville ingjuta i folket.⁹⁰ Det ämne som blev viktigt efter andra världskriget för att skapa en demokratisk anda var samhällskunskapen. Samhällskunskapen blev med andra ord det ämnet som kunde ge människor en formell kunskap om demokrati samtidigt som den förberedde människor för att kunna medverka i demokratins utformande för framtiden.⁹¹ Under denna tidsperiod kommer också naturvetenskap och teknik få ett större inflytande på samhället. Vetenskapsmännen som tillhörde dessa discipliner kom att bli involverade i utformandet av samhällsvisioner där ekonomisk tillväxt och industriell produktion sammanfördes med välfärdssamhället. Ett närmande av vetenskapsmän och politiker genomfördes, bland annat ansåg statsministern Tage Erlander att det var ett viktigt närmande då vetenskapsmännen insåg vad deras discipliner kunde bidra med till samhällsutvecklingen.⁹² Vetenskapens och teknikens framsteg i samhället var dock inte problemfritt. Efter andra världskriget hade vetenskap och teknik fått ett janusansikte som var kopplat till atomvapen och miljöförstöring som förekommit under världskriget. Denna syn på vetenskap och teknik förekom framförallt bland ungdomar, vilket också avspeglades i deras val av utbildning, vilket stred mot politikernas önskan om ett samhälle med fler tekniker och naturvetare.⁹³

För att återgå till kritiken av nationalismen tillkom en ny historievetenskaplig skolbildning, nämligen Weibullskolan. Den blev en inflytelserik skolbildning inom historievetenskapen, och

⁸⁹ Zander 2001 S.166-167

⁹⁰ Zander 2001 S.327-329

⁹¹ Zander 2001 S.330-331

⁹² Lövheim, Daniel, *Naturvetarna, ingenjörerna och valfrihetens samhälle [Elektronisk resurs] rekrytering till teknik och naturvetenskap under svensk efterkrigstid*, Nordic Academic Press, Lund, 2016 S.14-15

⁹³ Lövheim 2016 S.53

en av dess centrala aspekter var kritiken mot nationalism och upphöjningen av en objektivvetenskaplig historieskrivning.⁹⁴ Weibullparadigmet som kom med skolbildningen ansåg att raserandet av myter, framför allt nationella myter, var en vetenskaplig hörnpelare inom historievetskapen. Anledningen var för att motverka propaganda och historieförfalskningar som fanns representerade i samhället innan paradigmskiftet.⁹⁵ Det är också i perioden mellan jubileerna som de tidigare nyckelsymbolerna och scenarier som regenter och stormaktstiden minskade i användning. Anledningen var att det nationalistisk-ideologiska bruket som regenterna och stormaktstiden var kopplade till, blev allt svårare att använda efter andra världskriget. Storsvenska kungar som Karl XII hade blivit flitigt använda, blev alltmer förknippade med en destruktiv nationalism och tysklandsvänlighet.⁹⁶ Efter 1945 försköts det tidigare intresset för stormaktstiden till en historieskrivning fokuserad på perioden efter 1890.⁹⁷

En nationalistisk kvarleva

I *Svenska Linnésällskapets årsskrift* från 1958 går det och läsa ”Tal vid Linnéfesten i Växjö den 22 maj 1957” av Elis Malmeström. Malmeström var biskop i Växjö stift när Linnéjubileet firades och hade ett intresse av Linné vilket speglas i hans avhandling *Carl von Linnés religiösa åskådningar* från 1926.⁹⁸ Han inledde sitt tal med att det i vårt land (Sverige), inte går att vandra i naturen utan att stöta på djur och växter namngivna av Linné. Att det var möjligt menade Malmeström berodde på att ”[b]akom detta förhållande ligger vår landsmans outtröttliga arbete, inspirerat av en levande naturiakttagelse och sällsynt, ja, unik systematisk begåvning.”⁹⁹ Andra fraser som ”hans ordnande geni”, hans vetenskapliga storhet och ”den främste växtbeskrivaren som funnits” går också att läsa. Av dessa citat framgår det att Malmeström framförde ett hyllningstal. Det är visserligen ingen revolutionerande slutsats. Vad som däremot är intressant är att närmare talets slut gick Malmeström från att belysa Linné och hans vetenskapliga verk och geni till att istället göra en poäng av att Linné var från Sverige. Poängen görs genom att belysa att ”[h]ans livsverk är en del av det oförytterliga arv, som svensk forskning skänkt världen.”¹⁰⁰ Malmeströms tal avslutas med meningen ”[m]en denna stund vilja vi minnas, att han är svensk

⁹⁴ Zander 2001 204-205

⁹⁵ Zander 2001 S.44-45

⁹⁶ Zander 2001 S.326

⁹⁷ Zander 2001 S.353

⁹⁸ Malmeström har skrivit en del om religion och Carl von Linné bl.a. avhandlingen, *Carl von Linnés religiösa åskådning* från 1926, ”Carl von Linnés kyrkohistoriska ställning” SLÅ 1942 och ”Linnés bruk av bibelord i Nemesi divina. En statistisk undersökning” SLÅ 1963

⁹⁹ Malmeström, Elis *Svenska Linnésällskapet*, ”Tal vid Linnéfesten i Växjö den 22 maj 1957” 1958 S.9

¹⁰⁰ Malmeström 1958 S.11

– och hur skulle Småland kunna glömma, att han är dess son”.¹⁰¹ Av ytterligare intresse är att Malmeström också benämnde resorna som Linnés lärjungar gjorde för att samla kunskap runtom i världen som erövringståg: ”Hans tankars segerkraft har skrivit en förunderlig historia, tecknad även i det erövrartåg, som utgöres av hans lärjungars färder till främmande världsdelar.”¹⁰² Malmeström gjorde också en poäng av Linnés gärningar fortsatte med en rad efterföljare:

I vårt land fortsattes Linnés gärning av en rad efterföljare i en andra generation, väl rustade och skarpsynta systematiker sådana som C.A Agardh, Elias Fries och Göran Wahlenberg. Och skönlitterära författare bilda i vårt århundrade en sista länk i den litterära traditionen från Linné, den börjar med Samuel Ödmann, [...] och sträcker sig till Albert Engström, Torsten Fogelquist, Sten Selander och Knut Hagberg för att nämna blott dessa.¹⁰³

Malmeström skapade i talet en kontinuitet som började med Linné och hans lärjungar och sedan fortsatte med den andra generationens skarpsynta systematiker och skönlitterära författare, vilket sedan avslutas med att denna kontinuitet från Linné till författarna i Malmeströms samtid är ”en stilistisk och litterär tradition av svenskt märke.”¹⁰⁴

Talet är som tidigare konstaterat ett hyllningstal tillägnat Linné med fokus på hans vetenskapliga verk, med slutsatsen att blomsterkungen var ett geni. Hyllningstalet innehöll också ett inslag av ideologiskt historiebruk, vilket tydligast skildras med den avslutande meningen att vi ska minnas Linné som svensk och i citatet att han och hans efterföljare skapade ”en stilistisk och litterär tradition av svenskt märke”.¹⁰⁵ Det som gör historiebruket kan klassificeras som ett ideologiskt bruk är att Malmeström i talet konstruerar en tradition som är säregen för Sverige och svenskar. Det är en tradition som startar med Linné och fortsätter med samtida författare in i Malmeströms tid. Det finns ett meningssammanhang i Malmeströms tal som tyder på att Sverige och svenskar är speciella på grund av vad Linné har gjort och vad samtida författare som Albert Engström, Sten Selander eller Knut Hagberg fortsatte att göra för att bära vidare denna tradition.

Sammankopplingen som Malmeström gör mellan Sverige och svenskar och en unik begåvning som börjar med Linné och försätter till samtiden gör att det finns bruk som liknar det national-

¹⁰¹ Malmeström 1958 S.12

¹⁰² Malmeström 1958 S.11

¹⁰³ Malmeström 1958 S.11

¹⁰⁴ Malmeström 1958 S.12

¹⁰⁵ Malmeström 1958 S.12

ideologiska från föregående jubileum. Ett sådant bruk skapar långa kontinuitetsdrag och tillskriver svenskar en unik begåvning. Det som däremot saknas i Malmeströms tal jämfört med tidigare bruk är att nyckelsymbolerna som regenterna och referenser till stormaktstiden inte längre är närvarande. Anledningen var att minnena från andra världskriget har gjort att liknelser med tidigare hjältekonungar som Karl XII och paralleller till stormaktstiden inte längre lika lätt kunde användas för att förmedla en positiv bild. Att göra referenser till regenter och stormaktstid var inte lämpligt eftersom de numera var förknippade med tysklandsvänlighet och en destruktiv nationalism.¹⁰⁶ Malmeström använde i sitt tal en mildare version av det nationalistisk-ideologiska bruket kring sekelskiftet.

Som skildrats i citaten ovan lade Malmeström stor vikt vid att Linné var en systematiker, något vi känner igen från Lindrothtematiken. Av större intresse blir dock Lindroths tredje tema, om Linné som gammaldags forskare.¹⁰⁷ Malmeström lyfter fram att "[h]an drog i härnad mot folklig vidskepelse men anknöt delar av sin åskådning till rester av gammal värendstro." Detta menade Malmeström skapade spänningar i Linnés inre men att dessa spänningar framför allt var fruktbara och värdefulla.¹⁰⁸ Att denna spänning skulle vara fruktbar och värdefull känns igen från Hagberg. Han framhåller, likt Malmeström gör i sitt tal, att Linnés gamla värendstro var någonting positivt eftersom det tillät honom vara obunden från sin tids värderingar.¹⁰⁹ Malmeström tar, precis som Hagberg, fenomenet som Lindroth tolkar som någonting negativt och framhåller det istället som någonting positivt för Linné.

Lindroth och den mänskliga Linné

Lindroth är av ytterligare intresse vid nedslaget 1957, eftersom han själv uttalar sig i *DN* 12/8–1957 i en mindre artikel kallad "Linneanska nyheter". Artikeln som helhet behandlade den litteratur som Lindroth tyckte belyste Linné på ett bra sätt. Bland annat lyfte Lindroth fram den tidigare utgåvan av Hagbergs bok som utkom vid jubileet och *Svenska Linnesällskapets årskrift* 1956–1957. I artikelns början var Lindroth mer positivt inställd till jubileumsåret 1957 än föregående jubileum 1907. Lindroths positiva inställning kom från att "ÅRETS LINNEJUBILEUM har dess bättre inte begåtts med forna tiders patriotiska pompa; vi har förskonats från den yviga retorikern som så länge fördunklat Linnés sanna gestalt, hans mänsklighet."¹¹⁰

¹⁰⁶ Zander 2001 S.353

¹⁰⁷ Lindroth 1965–1966 S.84-85

¹⁰⁸ Malmeström 1958 S.11 Se citat S.11

¹⁰⁹ Hagberg 1978 S.223

¹¹⁰ Lindroth, Sten *Dagens Nyheter*, "Linneanska Nyheter" 12/8–1957

Lindroth ställde sig i direkt kontrast till det tidigare Linnéjubileet som enligt honom dolde, genom sin patriotiska retorik, Linnés sanna karaktär eller snarare Linnés mänsklighet. Lindroth ville framställa Linné som mänsklig snarare än som en nationalhjälte, vilket var fallet 1907. Lindroths ändrade syn går och koppla till Weibullskolans allt större inflytande på historievetskapen. Precis som Zander framhåller var en objektiv historieskrivning och raserandet av nationella myter centralt för skolbildningen.¹¹¹ Tankegången om raserande av nationella myter känns igen i Lindroths försök att framställa Linné som mänsklig. Denna nya tankegång kan också förstås ytterligare med Beckman. Han framhåller att det finns en skillnad i avsikten där traditionella historiker försöker gestalta specifika historiska förlopp och rekonstruera medan moderna historiker har avsikten att söka lagliknande samband och systematiska mönster i utvecklingen. Den moderna avsikten med historievetskapen var inte längre kompatibel på samma sätt som tidigare med berättelsen som stora män och nationalhjältar.¹¹² Weibullskolans historiesyn syns inte endast hos Lindroth. I *Upsala Nya Tidning* finns ett anförande av professor Segerstedt inkluderat. I anförandet talade han bland annat om nationalromantikens fara för vetenskapen. Faran från nationalromantiken kom från att även om en forskare kunde sprida glans över sitt fädernesland så tillhörde både forskaren och forskningen i slutändan mänskligheten. Forskaren måste enligt Segerstedt ”utan nationell hänsyn skapa där hans skapande förmåga bäst gagnar vetenskapen och mänskligheten.” Han påminde också om att ”[d]et var de internationella kontakterna som helt befriade Linnés snille, och detta bör vi minnas i dag.”¹¹³ Både Lindroth och Segerstedt följde samtidens historievetskapliga mönster om att framhålla en objektiv historieskrivning utan nationalhjältar och myter. Den historiekulturella förändring som skett mellan Linnéjubileerna blev än tydligare när Lindroth gav ut boken *Fru lusta och Fru dygd: Studier och porträtt*.

I boken publicerade Lindroth som, nyutnämnd professor, ett antal studier med kultur- och lärdomshistorisk inriktning. En av dessa är ”Linnékulten”. I den känner vi igen mycket av tematiken som Lindroth senare kommer lyfta fram i ”Linné – legend och verklighet”. I artikeln möter vi systematikern: ”Linné var en skolastiker som ville tvinga in naturens brokiga mångfald i sin tankes färdigmonterade skåp, Hans suveräna mästerskap var av formell och logisk art.”¹¹⁴ I artikeln betonade Lindroth tematiken om det visuella geniet som utan svårigheter och

¹¹¹ Zander 2001 204-205

¹¹² Beckman 1990 S.176–177

¹¹³ ”Årets kungliga promotion ’vit glänsande fågel i minnets rytteri’” *Upsala nya tidning* 1/6-1957

¹¹⁴ Lindroth, Sten, *Fru Lusta och Fru Dygd: studier och porträtt*, Wahlström & Widstrand, Stockholm, 1957

konstigheter kunde skildra precis vad han såg för tillfället med sin skrivkonst: ”Och därtill kommer naturligtvis alltid, som en välsignelse, hans stilkonst – eller hans skrifter brist på konst, förkonstling.”¹¹⁵ Linnés primitivism, eller att han kunde anses som gammaldags för sin tid, lyfts också fram i ”Linnékulten”. Liknande den beskrivningen som går att finna hos Lindroth i *Lychnos* 1967 går att finna här ”också genom sin känslostarka, primitiva religiositet – verkar han gammaldags och vilsekommen i sitt århundrande.”¹¹⁶ Lindroth belyste i ”Linnékulten” också Linnés negativa sidor genom att påstå att Linné inte var en populär gestalt i Sverige under sina levnadsår och att detta berodde på hans enorma självkänsla och egoism.¹¹⁷ Att Lindroths tematik känns igen i hans egen artikel som sedan också kommer bli grunden till hans mer omfattande vetenskapliga artikel i *Lychnos* tio år senare är egentligen föga förvånande. Det som däremot blir intressant med Lindroths artikel ”Linnékulten” är om den ställs mot Lindroths artikel ”Linneanska nyheter” från *Aftonbladet* samma år. ”Linnékulten” är en artikel skriven tidigare av Lindroth och blev i den då nyutgiven i boken *Fru Lusta och Fru dygd* tillsammans med en mängd andra av Lindroths vetenskapliga studier, varav de flesta inte hade någon koppling till Linné. ”Linnékulten” var med andra ord inte förankrad eller anknuten till jubileet mer än att boken gavs ut samma år. Lindroth har därmed en vetenskaplig distans eftersom han gör en vetenskaplig studie av Linnékulten, samtidigt som Lindroth också med artikeln är distanse-rad från själva jubileet när artikeln skrivs. Därav syns det, på Lindroths språkbruk, att det tidvis är hårdare mot Linné exempelvis när han beskrivs som egoist och självupptagen. I ”Linneanska nyheter” var Lindroth direkt förankrad i Linnés 250-årsjubileum och i artikeln kritiserar han visserligen det tidigare jubileets patriotiska pompa, men istället för att framhäva bilden av den egoistiska och självupptagna Linné benämner Lindroth det som att Linnés mänsklighet blivit fördunklad. Det som blir tydligt är att även personer som Lindroth, som vanligtvis var kritiska till Linnébilden som förmedlas, blir betydligt mildare i sina uttryck kring Linné när de blir förankrade i jubileumsåret.

Mellan Malmeström och Lidforss

En person som förekommer flitigt inom vänsterpolitisk press är Per-Olov Zennström. Den 25/5–1957 publiceras artikeln ”Arbetarkultur firar Linnédagen” i *Norrskensflamman*. Artikeln uppmärksammade boken *Linné: Sveriges upptäckare, naturens namngivare* från förlaget

¹¹⁵ Lindroth 1957 S.172

¹¹⁶ Lindroth 1957 S.171

¹¹⁷ Lindroth 1957 S.168

Arbetarkultur; därav namnet på artikeln, skriven av Zennström. Skribenten av artikeln menar att Zennström ställer sig mot Malmeström eftersom han ”velat göra Linné till en rättrogen lutheran och tvätta bort de materialistiska synpunkter på vetenskapen som samtidens teologer upptäckte.” Samtidigt ställs Zennström också mot Lidforss. Lidforss och andra i hans anda har ”i sin förbittring över Linné-kulten velat frikänna honom nämndvärd vetenskaplig betydelse.”¹¹⁸ Att Malmeström och Zennström ställs mot varandra är egentligen inte så häpnadsväckande eftersom Malmeström var biskop medan Zennström var kommunist med intresse för marxistisk teori, därav kritiken om de materialistiska synpunkterna. Mer intressant blir när Zennström ställs mot Lidforss. Skribenten skriver, om Zennströms bok, att med ”[m]ed vaken kritik, tillbörlig uppskattning och dramatisk talang presenterar Zennström en genialisk personlighet med stora svagheter, en levande människa, mätt både med 1700-talets och vår tids mått.”¹¹⁹ Denna bild delar tydliga kopplingar med Lindroths mänskliga Linnébild som diskuterades ovan, d.v.s. den Linnébilden som går att koppla samman med att det objektiva idealet blev allt inflytelserikare i samhället.¹²⁰ Att Zennström ställs mot Lidforss blir därmed underligt. Lidforss och Lindroth behandlar liknande aspekter bland annat kritiken av hjältedyrkan och ifrågasättandet av hur mycket vetenskapligt arbete som ska tillskrivas Linné. Alla tre författare framhåller, på sitt sätt, Linné som ett geni och ändå ställs två av författarna i kontrast mot varandra. Det som dock blir tydligt är att Zennströms bild av Linné, medvetet eller omedvetet, också är präglad av det objektivistiska idealet då han skildrar Linné som en levande människa med genialisk personlighet och stora svagheter. Med andra ord skildrar Zennström, precis som Lindroth, en människa snarare än en nationalhjärte.

Zennström har också skrivit två artiklar i *Arbetartidningen*, ”Göra bön förrän man mördar” 9/5–1957 och ”Intet Göda dem”, publicerad 10/5–1957. I båda artiklarna framhövdes Linnés syn på samhällets lägre klasser. I den första betonades bönderna, medan i den senare var det gruvarbetarna som lyftes fram. Angående den första artikeln lyfter den fram de bönderna som Linné mötte på sin väg till Öland och Gotland. I artikeln får vi veta att böndernas åkrar blev förhärjade av kungligt villebråd, vilket de inte kunde göra någonting åt eftersom de saknade rätt att skjuta dem. Detta följs sedan av meningen ”Linné glömmer aldrig jordensbrukare och deras liv.”¹²¹ I den senare artikeln skriver Zennström om gruvarbetare som Linné mötte. Här möts läsaren av

¹¹⁸ ”Arbetarkultur firar Linnédag” G. J. *Norrskensflamman*, 25/5-1957

¹¹⁹ ”Arbetarkultur firar Linnédag” G. J. *Norrskensflamman*, 25/5-1957

¹²⁰ Zander 2001 204-205

¹²¹ ”Göra bön förrän man mördar” Per-Olov Zennström, *Arbetartidningen* 9/5-1907

längre citat från Linnés Dalaresa där först en rik bergsman beskrivs frossa i både mat och dryck i vällevnad och till slut dör av ”vattusot”. Zennström lade därefter till att ”döden kom brådare för ett annat slags gruvfolk, som inte kände denna vällevnad.” Sedan fortsatte artikeln med citat från Linné som beskrev Orsa slipstensgruvor som gravar. Efter slipstensgruvorna tillade Zennström ”Ett ännu värre helvete fann dock Linné i Falu koppargruva.” Här kommer igen ett längre Linnécitat som beskriver hemskheterna i gruvan med allt från ständigt mörker till rasrisk till trånga gångar fyllda med rök och sot.¹²² Inom arbetarklassen fanns det kollektiva minnen, ett sådant minne handlade om ett hårt liv och hård kamp.¹²³ Den hårda kampen och det hårda livet tydliggjordes i Zennströms två artiklar där först böndernas hårda liv och kamp uppstår eftersom de inte får skjuta villebrådet och sedan i gruvarbetarnas arbetsförhållanden. Genom att skildra Linné med hans uttalanden om hemskheter kring arbetsförhållandena tillsammans med gruvarbetarna och bönderna gör att Linné framstår som en sympatisk person för dessa samhällsklasser. Genom att framställa Linné som sympatiskt inställd till gruvarbetarna och bönderna framstår han också 1957 som en person som har sympatier för arbetarklassen. Linné blir på så sätt en gestalt som Zennström kan knyta samman med arbetarklassen.

Resenären Linné

Bland dagstidningarna har materialet blivit mindre än vid det tidigare jubileumsåret 1907. De större artiklarna som finns med är främst vad som skulle kunna benämnas som resereportage från eller om Linné. Exempelvis går det 24/5–1957 att läsa om ”Med Linné i Holland”, ett resereportage om Linnés tre år som han spenderade i Holland. 15/4–1957 i *DN* går det läsa om ”Andromeda i kärret” som behandlar Linnés lapplandsresa,¹²⁴ och i *Aftonbladet* 23/5–1957 finns artikeln ”Källor och lunders älskare”, en artikel om Linnés resor och litteraturen som hans skrev under dem. Dessa större reportage utmärks, till skillnad från 1907, inte längre av ett ideologiskt historiebruk. Att det ideologiska inte längre är närvarande i dagstidningarna beror, som tidigare nämnts, på att nationalismen efter första och andra världskriget förlorat sin status och började klassas som farligt, någonting som Zander belyser i *Fornstora dagar, moderna tider*.¹²⁵ I dagstidningarnas artiklar ovan skildras, istället för Linnés svenska egenskaper och hans vetenskapliga arv, resenären och den diktande Linné. Det finns ett samband mellan bilden av den resande Linné och Hagbergs Linnébiografi som utgavs 1939. Linnébiografen blev, som både

¹²² ”Intet göda dem” Per-Olov Zennström, *Arbetartidningen* 10/5-1907

¹²³ Zander 2001 S.232

¹²⁴ Andromeda i kärret, *Dagens nyheter*, 24/5–1957

¹²⁵ Zander 2001 S.166-167

Lindroth och Broberg antytt, väldigt inflytelserik. Hagberg har som konstaterats i forskningsläget också den resande Linné som utgångspunkt, någonting som dagstidningarnas mer omfattande artiklar också har 1957.¹²⁶

Av ytterligare intressen bland dagstidningarna finns en artikel, ”Nervös Linné i biskopens omvärdering” 20/5–1957. Artikelförfattaren diskuterar Elis Malmeströms och Arvid Ugglas nyutgivna biografi av Linné och menar att Elis Malmeström, en av de mest hängivna beundrarna av Linne, nu har gjort en omvärdering av honom i biografen. Skribenten fortsätter:

Här uttraderas bilden av Linné som den fromme och harmoniske blomsterkoningen. I stället växer en ny syn fram – en ofta nervös och känslig forskare, i stunder av medgång i aktivt och överflödande, i andra ögonblick deprimerande och retlig, förargad över små motgångar och obetydlig kritik.¹²⁷

Malmeströms och Ugglas nyutgivna biografi blir intressant om den jämförs med talet Malmeström höll vid Linnésällskapets sammankomst. Här ser vi, precis som hos Lindroth, att personer, i detta fall Malmeström, som är direkt förankrade i jubileet förhåller sig annorlunda än när de uttrycker sig med sin vetenskapliga distans. I Malmeströms tal belyser han endast den positiva Linné, hans vetenskapliga arv och stilistiska konst av svenskt märke medan i biografen förhåller sig Malmeström till en Linné som är komplicerad och betydligt mer likartad Lindroths Linnébild. Här finns med andra ord en historiekulturell skillnad i vad författarna väljer att uttrycka när de är förankrade till jubileet jämfört med när författarna får vidhålla sin vetenskapliga distans.

Delsammanfattning

I analysen av jubileumsåret 1957 har det ideologiska bruket nästan helt försvunnit. Det som finns kvar är Malmeströms tal som innehåller en mildare variant av det tidigare ideologiska bruket. De nyckelsymboler och nyckelscenarier som tidigare användes, d.v.s. regenter och stormaktstiden, finns inte längre med i det ideologiska bruket. Anledningen var, som Zander påpekar, att stormaktstiden efter andra världskriget blir förknippad med destruktiv nationalism och tysklandsvänlighet. Malmeström förankrar, istället för regenter och stormaktstid, Linné

¹²⁶ Hagberg 1978

¹²⁷ ”Nervös Linné i biskopens omvärdering” *Dagens nyheter* 20/5–1957

tillsammans med en stilistisk konst av svenskt märke och med de personer som kommer efter honom och för vidare hans arv.

Det som växt fram istället för det ideologiska bruket är de två olika Linnébilderna; den ena som kan sägas vara den tillhörande Hagberg om resenären Linné och den andra, tillhörande Lindroth om den mänskliga Linné. Aspekterna kring Linné som lyfts kring de två Linnébilderna 1957, antingen Linnés resor som han genomförde och då ofta tillsammans med att han var en diktare och skribent, eller hans komplicerade personlighet som tidigare har hamnat i skymundan. Det är ett tydligt brott mot jubileumsåret 1907 då Linnés vetenskapliga verk och hans exceptionella personlighet framhölls, helt enkelt Linné som en nationalhjärte. Brottet med hjältebilden av Linné följer de historievetenskapliga strömningarna som kom med Weibullskolan. Weibullskolans tankar om att rasera nationalmyter och hjältar tillsammans med att skapa objektiv historisk beskrivning känns igen hos Lindroth, som vill skildra den mänskliga Linné istället för den romantiserade Linné. Beckman betonade också att den moderna avsikten med historievetenskapen inte längre är kompatibel på samma sätt som tidigare med berättelsen som stora män och nationalhjärtar. Det vetenskapliga bruket gör nationalhjälten Linné till en mer nyanserad och mänsklig karaktär. Samtidigt influerar dessa vetenskapliga verken också dagstidningsskribenterna, vilket syns på Hagbergs Linnébild om resenären Linné som tagit över från nationalhjälten Linné i dagstidningarna.

I nedslaget 1957 har Linné blivit en kontroversiell gestalt, eller mer exakt beskrivit är det den tidigare Linnébilden som har blivit kontroversiell. Den romantiserade nationalhjälten Linné passar inte längre in med de historiekulturella förändringarna som skett i Sverige, och vid Linnéjubileet 1957 har det uppkommit en del nya Linnébilder som ersätter nationalhjälten. Det är Lindroths mänskliga Linnébild och Hagbergs resenären Linné där Lindroths bild framför allt fick spridning i vetenskapliga kretsar medan Hagbergs Linnébild vann gehör i dagstidningarna. De olika versionerna av Linnébilderna kan bero på att Lindroth var professor och akademiker medan Hagberg var kulturjournalist och skribent.

I nedslaget 1957 syns också en skillnad i hur skribenterna väljer att uttrycka sig om de skriver med anknytning till Linnéjubileet eller inte. Som skildrats i nedslaget skriver skribenterna Lindroth och Malmeström olika beroende på om de skriver med anknytning till jubileet eller om de vidhåller sin vetenskapliga distans. Det som blir tydligt är att i förankring till jubileet tonas Lindroth retorik om Linnés egenskaper ner och benämns istället som mänsklig snarare än egoistisk och självupptagen, medan Malmeström håller ett hyllningstal med mindre inslag av ideologiskt bruk framåt slutet där hans vetenskapliga verk skrivs fram. Det finns en

historiekulturell skillnad i vad författarna väljer att uttrycka när de skriver förankrat till jubileet jämfört med när författarna väljer att skriva med en vetenskaplig distans.

Linnéjubileet 2007: Klassificering, kvinnor och överdriven personfixerad kritik

Mellan 1957 och 2007 inträffar en del händelser som måste lyftas fram för att förstå materialet och varför det har förändrats. Två av dessa viktiga händelser som behövs framhållas är 1970-talets kvinnorörelser och den tilltagande uppmärksamheten kring etnicitet och "ras". Genom kvinnorörelserna fick kvinnorna ett stort offentligt genomslag. Kvinnorörelsen engagerade sig framför allt i samtida reformkrav men kom också att lämna en kvarvarande stämpel inom historieforskningen, nämligen kvinno- och genushistoria. Under 70-talet etablerades denna historieskrivning inom den skandinaviska historieforskningen. Intresset för kvinnohistoria kan sägas vara tudelat vid denna tidpunkt dels genom dess existentiella aspekt som betonar det egna könets identitet, dels en moralisk aspekt som fokuserade på att kvinnor blivit utelämnade ur den traditionella politiska historieskrivningen.¹²⁸

Den tilltagande uppmärksamheten kring "ras" och etnicitet kommer från Sveriges integration med EU. EU-integrationen och närmandet till Europa resulterade i en debatt där motståndare visade på Sveriges långt tillbakagående tradition av självständighet, medan förespråkare visade på hur svenskar från vikingatiden interagerat med Europa. Närmandet till Europa gjorde därmed att frågor rörande vilka egenskaper som var unika för svenskar och vilka hon delade med andra blev ett intressant diskussionsämne. Till det kom också att Sverige vid denna tidpunkt blivit ett land på nio miljoner människor, varav en miljon bestod av människor med utländsk härkomst. Flyktingfrågor och invandringspolitik blev under denna period ett relevant ämne att diskutera offentligt.¹²⁹ Intresset för flykting- och invandringspolitik bidrog till att diskussionen om mångkulturalismen i Sverige uppstod. Där ställdes förhoppningarna av Sverige som ett mångkulturellt samhälle, där invandrade grupper erkänns som minoritetsgrupper, mot en traditionell assimilationspolitik med en målsättning av ett homogent svenskt samhälle.¹³⁰ Med det som bakgrund blir det inte konstigt att ett begrepp som etnicitet ökade i användning och kom att ersätta

¹²⁸ Zander 2001 S.398-399

¹²⁹ Zander 2001 S.457-458

¹³⁰ Zander 2001 S.445-446

nationalitetsbeteckningar, rasbegreppet och begrepp som folkslag och folkgrupper. Etnicitet kan definieras olika men gemensamt för alla definitioner är att begreppet behandlar klassificering av människor och grupprelationer.¹³¹

Kvinnor och Linnés klassificerande

Under jubileumsåret 2007 publicerades det artiklar som på olika sätt relaterade Linné till kvinnor. Ett exempel på dessa är Monika Edgrens ”Linnés baksida” i *SvD* den 15/1 2007, ”Utan Hustrun Sara Lisa hade Linné aldrig kunnat bli så framgångsrik” av Martin Stugart i *Aftonbladet* 02/12–2007 och ”Hon var först” av Lisa Gålmark i *Aftonbladet* 06/01–2007. Edgren var vid författandet av artikeln aktiv som docent i historia och lektor i genusvetenskap vid Malmö högskola. I hennes artikel ”Linnés baksida” belyser hon att ”[d]en intensiva önskan att klassificera, som kännetecknar Linnés insatser, har burit frukt i form av medicinska landvinningar till mänsklighetens nytta, men spåren av denna ivriga vilja att veta har också förskräckt”. Edgren menade att det självklart finns positiva aspekter av Linnés klassificerande inom forskningen men samtidigt fanns det också negativa sidor som kommit från Linnés behov att klassificera. Problematiken kring Linnés klassificerande uppstår, enligt Edgren, eftersom Linné gärna ville att hans systematik om växtriket skulle bli översatt till en systematisering av allt liv, även människolivet. Edgren menar att Linné ansågs besitta kunskaper som kunde minska barnadödligheten, en lösning för att öka folkmängden. Edgren lyfter in Linnés skrift ”Amman såsom styfmoder” från 1752 där slutsatsen dras att många barn som sköttes av ammor for illa. Edgren skriver:

När Linné deklarerade att ammornas mjölk var ”oäkta”, att högreståndsmänniskor degenererades av deras mjölk och att de skarptänkta blev apatiska, var syftet att tillskriva det biologiska moderskapet en högre status. [...] Det delade in människor efter civilstånd i syfte att kunna peka ut avvikarna, de som skulle korrigeras. Det borgade för upprätthållande av det heterosexuella äktenskapet.

Edgren menade att Linnés syfte visserligen var att tilldela det biologiska moderskapet en högre status, men konsekvenserna av det blev istället att människor, efter sitt civilstånd, blev indelade i grupper som pekade ut avvikarna, vilket i sin tur upprätthöll det heterosexuella äktenskapet. Edgren fortsatte med att förklara att de mödrar som inte kunde uppfylla äkthetskriteriet blev förföljda under 1700- och 1800-talen. Edgren håller inte Linné ensam skyldig till det fenomenet utan menar istället att Linné och hans klassificering lade den vetenskapliga

¹³¹ Wikström, Hanna, *Etnicitet*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2009 S.27-28

legitimiteten åt de politiska och sociala följderna. För Edgren blir Linnés baksida den klassificeringen som han gärna vill överföra från växtriket och botaniken till människolivet. Denna klassificering skapar generalisering kring människor som fastlåser dem i sina grupper som de tillhör. Dessa generaliseringar och grupperingar som gift/ogift, svart/vit eller kvinna/man blir sedan svåra att bryta sig ur för de människorna som önskar det. Edgren avslutade sin artikel med att Linnéjubileet också borde öppna upp för en kritisk vetenskapsdebatt om upplysningstänkandet på 1700-talet.¹³²

Lisa Gålmark känd som författare, kulturskribent och debattör betonar i artikeln ”Hon var först” Maria Sibylla Merian som en föregångare till Linné: ”Innan Linné ens var född lade hon, som världens förste entomolog, grunden till Linnés arbete i trevolymverket”. I artikeln gjorde Gålmark också en poäng av att kvinnor inte kan uttala sig om människan, naturen eller världen utan att riskeras att misstolkas eller uppfattas endast tala utifrån sin begränsade värld. Hon uttryckte också att ”kvinnor förnekats det mesta i historien.” Ytterligare en poäng som Gålmark belyser är att det inte bara är Merian som fallit blivit bortglömd bland hyllningarna till Linné utan det har även Linnés människosyn – den där kroppsform och hudnyans kopplades till mentala egenskaper och inrangerades i högre eller lägre, med den högre formen misstänkt likt Linnés egen spegelbild. Blekhyad normalformad man i toppen – och de annorlunda mindervärdiga, längre ned.

Gålmark menade att det var en bekväm syn för Europa eftersom det bekräftade en hierarkisk relation mellan Europa och resten av världen, där Europa stod överst. Gålmark gick också längre och menade att det var fröet som sedan kom att utvecklas till frenologi som sedan vidareutvecklades till rasbiologi på 1920- och 1930-talet.¹³³ Utvecklingslinjen från Linnés klassificerande till frenologi och sedan till rasbiologi existerar inte endast hos Gålmark. I Hanna Wikströms bok *Etnicitet* framställs en liknande utvecklingslinje. Wikström menar att Sverige under första halvan av 1900-talet var ledande inom rasbiologi, vilket tydligast exemplifieras med Sveriges rasbiologiska institut. Inom institutet ägnade rasbiologier sig åt att klassificera människor för att särskilja grupper som ”svenskar”, ”samer” och ”romer”. På institutet arbetades det också för att förbättra den svenska rasen genom att rensa ut element som ansågs svaga exempelvis funktionsnedsatta eller kriminella. Wikström framhöll att det skedde som en efterföljd av

¹³² ”Linnés baksida” Monika Edgren *SvD* 15/1-2007

¹³³ ”Hon var först” Lisa Gålmark *Aftonbladet* 06/01-2007

Linnés vetenskapliga klassificering från 1700-talet både av växtriket och i viss mån den också den klassificeringen av människor.¹³⁴

Journalisten, skribenten och stockholmskännaren Martin Stugart uttrycker sig lite annorlunda än Gålmark och Edgren eftersom han valde att lyfta fram Tomas Tullbergs nyskrivna biografi om Linnés fru Sara Lisa.¹³⁵ Stugart inledde med följande meningar: ”Nya böcker publiceras ständigt om denne vetenskapsman. Det är i sin ordning och som det bör vara. Men vem tänker på hans hustru Sara Lisa. Får hon alltid stå i skuggan av sin make.” Stugart menade att i år slipper hustrun Sara Lisa göra det eftersom Tullbergs nyskrivna biografi över henne publiceras. Hon poängterade att Tullberg i sin bok menade att Linnés framgångar som vetenskapsman inte varit möjliga om det inte var för hustrun. Artikeln avslutas slutligen med formuleringen ”Hon fick stå för det vardagligt trygga och pålitliga. Det räckte gott för Linné – men för henne...”¹³⁶

Med dessa artiklar syns det tydligt att kvinnorörelserna och den kvinnohistoria som uppkom på 1970-talet hade influerat skribenterna. Framför allt är det den moraliska aspekten som fortfarande lever kvar och lyfts fram, d.v.s. aspekten som belyser att kvinnor oftast utelämnas ur den traditionella historieskrivningen.¹³⁷ Både Stugart och Gålmark belyser att kvinnorna oftast utelämnas ur historieskrivningen, även om de väljer olika tillvägagångsätt. Gålmark belyste det, helt enkelt, genom att skriva det rätt ut medan Stugart istället illustrerar det genom att lyfta fram Tullbergs biografi om Sara Lisa en kvinna som, vanligtvis annars utelämnas ur historieskrivningen men som Stugart ändå anser var viktig för Linnés framgång. Båda skribenterna anknyter tydligt till det moraliska historiebruket när de försökte lyfta fram varsin kvinna under jubileet som fick representera de kvinnorna som annars vanligtvis hamnar utanför historien. Det moraliska bruket blir bäst exemplifierat hos Gålmark genom formuleringen ”kvinnor förnekats det mesta i historien” eller i Stugarts avslutande fras ”Hon fick stå för det vardagligt trygga och pålitliga. Det räckte gott för Linné – men för henne...”

Edgrens och Gålmarks artiklar är också intressanta eftersom båda lyfter fram att Linnés klassificering är problematisk eller kontroversiell. Edgren framhöll att Linnés klassificering av växter som han försökte överföra till människor blev problematisk, eftersom det dels skapade bilden av att amning var någonting dåligt, vilket ledde till sociala och politiska konsekvenser, dels för

¹³⁴ Wikström 2016 S.40

¹³⁵ För ännu ett exempel på framskrivningen av kvinnor se, Mariette Manktelow och Petronella Kettunens bok *Kvinnorna kring Linné*, som lyfter fram kvinnorna i Linnés liv och efterkommande kvinnor som inspirerats av hans arbete.

¹³⁶ ”Utan hustrun Sara Lisa hade Linné aldrig kunnat bli så framgångsrik” Martin Stugart *Aftonbladet* 02/12-2007

¹³⁷ Zander 2001 S.398–399

att klassificeringen också skapade generaliseringar som var svåra, för människor som önskade det, att ta sig ur. Exempelvis svart/vit, gift/ogift eller man/kvinna. Gålmark var inne på samma spår. Hon menade också att klassificeringen var kontroversiell men framhöll främst att det berodde på att Linnés klassificering skapat ett hierarkiskt system med Europa och ljushyade människor likt Linné i toppen. Gålmark menade att Linnés klassificering ledde till frenologin som sedan ledde till rasbiologi och rashygien. Att Linné året 2007 blir kontroversiell för sitt klassificerande är intressant på grund av det som nämndes i inledningen till nedslaget, nämligen att mellan 1970- och 1990-talet i Sverige uppkommer ett historieintresse för det som kallas folkhemets baksida. Bland detta ingår den så kallade steriliseringsdebatten som diskuterade steriliseringslagarna i Sverige, rasbiologi, rashygien och hur Socialdemokraternas skuld i frågan skulle tolkas.¹³⁸ Att Linnés klassificeringar blir kopplade till rasbiologi och rashygien just vid jubileet 2007 går därav och förstå genom att Sverige precis har genomgått en diskussion eller debatt som behandlade inslagen av rasbiologi och rashygien i Sveriges förflutna.

Lindroths Linnébild möter kritik

23/5–2007 publicerade *SvD* artikeln ”Varje jubileum har sin egen Linné” av den vetenskapshistoriske professorn Tore Frängsmyr. Han ställde sig i artikeln kritisk till Lindroths artikeln ”Linnékulten” från föregående jubileum och menade att ”Lindroths personfixerade kritik gick till överdrift och har på många sätt präglat Linné-bilden de senaste 50 åren”. I artikeln bemötte Frängsmyr kritiken som Lindroth lyfte fram i sin artikel. Angående Linnés mörka sidor menade Frängsmyr att:

Man kan fråga sig hur Linné kunde rymma så många egenskaper samtidigt. Eller kan man också säga att alla människor har väl i någon mån motstridande karaktärsdrag, beroende på omständigheter och omgivning. Att en högt begåvad vetenskapsman på samma gång kan vara både snillrik och egocentrisk är, skulle jag vilja påstå, icke ovanligt. Vanliga människor, begåvade eller mindre begåvade, brukar ha både ljusa och mörka sidor.¹³⁹

Det Frängsmyr påstår är att alla personer har både mörka och ljusa sidor i sin personlighet. Att tolka det som någonting som skulle vara unikt för Linné framstår för honom som udda. Att påståendet att Linné skulle vara egocentrisk är inte heller någonting, unikt utan snarare

¹³⁸ Zander 2001 S.418–419

¹³⁹ ”Varje jubileum har sin egen Linné” Tore Frängsmyr, *Svenska Dagbladet* 23/5–2007

någonting som präglar många framgångsrika och begåvade människor. Frängsmyr fortsätter: ”Att börja bedöma och värdera egenskaper hos människor som levde för två- eller trehundra år sedan förefaller ogörligt – och onödigt.” Frängsmyr såg med andra ord inte värdet i att undersöka Linnés egenskaper eftersom det dels inte är genomförbart, dels finns det inget värde i det. Frängsmyr menade att Linnés egenskaper saknade relevans för den vetenskapliga verksamheten som han bedrev. Samtidigt som Frängsmyr bemötte kritiken förstod han ändå Lindroths syfte med att lyfta fram dessa aspekter av Linné för att bryta den romantiserade bilden kring Linné. Det som Frängsmyr såg som det verkliga problemet med Lindroths radikala kritik är de kritiker som följt i hans fotspår:

Men sedan kommer en generation som tappat bort de nyanser som finns i Lindroths framställningar. Gång på gång framförs uppfattningen att Linné egentligen inte kom med något nytt eller att han blev doktrinär och inte kunde tåla att studenter framförde avvikande åsikter i vetenskapliga frågor.

Problemet med Lindroths Linnébild är inte är inte Linnébilden i sig, även om Frängsmyr bemötte och avfärdade mycket av kritiken, utan snarare var problemet att Lindroths kritik skapat en generation av efterföljare som endast kritiserade Linné utan att framhålla någon av de nyanserna som Lindroth framhållit i sina artiklar.¹⁴⁰ En sådan Linnébild skulle vi nog, enligt Frängsmyr, hitta på DN:s ledarsida där dåvarande ledarskribenten Barbro Hedvall skrev om Linnéjubileet. Hedvall skrev att inför Linné2007 är det hans naturvetenskapliga förhållningssätt som ska väcka intresse hos unga människor men att

Själv kan jag aldrig tänka på Linné utan att koppla samman honom med långsinthet och hämndgirighet. I sina privata anteckningar skrev Linné av sig, han noterade motgångar och fiender. Så gör nog de flesta dagboksskribenter. Men Linnés katalogiseringslust drev honom längre - han följde sina vedersakare fram i tiden och noterade hur det gick för dem. När det gick illa noterade han detta med tillfredsställelse - Gud var rättvis och den mänskliga världen lika välordnad som naturens.¹⁴¹

Här exemplifieras den Linnébild som Frängsmyr vänder sig emot, d.v.s. en Linnébild som, enligt honom, är överdrivet hård och kritisk. Den personfixerade kritik som Hedvall framhåller är inte givande, enligt Frängsmyr. Denna kritik återfinns också i Gunnar Fredrikssons artikel ”Blomsterkonungen” från DN 27/1–2007. Fredriksson ansåg att ”Linnés barnslighet har uppmärksamrats av alla som läst honom.” Fredriksson använde sig också av Lindroth för att citera

¹⁴⁰ ”Varje jubileum har sin egen Linné” Tore Frängsmyr, *Svenska Dagbladet* 23/5–2007

¹⁴¹ ”Linné sorterade inte bara blommor” Barbro Hedvall, *Dagens nyheter*, 21/01-2007

att han var ålderdomlig och primitiv och att den moderna biologins framväxt till och med kan ha fördröjts på grund av Linné.¹⁴² Med andra ord existerade motsatta Linnébilder där den ena representeras av Frängsmyr som betonade att kritiken gått för långt medan den andra sidan, exemplifierad av Hedvall och Fredriksson, fortsatte att kritisera Linné i Lindroths fotspår.

År 2007 hade Frängsmyr ställt sig mot den föregående Linnébilden som etablerades av Lindroth. Frängsmyr, precis som Lindroth 1957, vände sig mot och kritiserar föregående jubileumsårs Linnébild, då för dess patriotiska pompa, nu för Lindroths personfixerade kritik gått till överdrift. Båda författarna vände sig mot tidigare jubileumsår och kritiserade Linnébilden från föregående jubileum. Kritiken som författarna framhävde vid sina respektive jubileumbilder ett brott med den föregående Linnébilden. Här är det nyttigt att lyfta in Zanders slutsatser om hågkomster och jubileer. Han påpekar att det finns en inre motsättning mellan hågkomster och jubileerna eftersom hågkomsterna signalerar eviga värden och en kontinuitet medan jubileer är tidsenliga fenomen i sitt innehåll.¹⁴³ Det som syns är att de eviga och kontinuerliga hågkomsterna om Linné mellan 1957 och 2007 är hans arbete som systematiker, botaniker och skribent. Detta verkar vara eviga värderingar som förmedlats inte bara mellan 1957 och 2007, utan dessa teman känns också igen från det första nedslaget 1907, d.v.s. det verkar finnas vissa eviga minnen kring Linné som vi inte verkar kunna komma undan. Däremot syns det också genom både Lindroth 1957 och genom Frängsmyr 2007 som det under jubileerna presenterades en delvis egen Linnébild som är tidsenlig till sina egna respektive jubileumsår och påverkas av deras samtids historiekulturella gränser.

Delsammanfattning

I genomgången av nedslaget i Linné 2007 ser vi att det moraliska historiebruket intagit en central roll. Det moraliska bruket fokuserar på att skriva fram kvinnorna som ansågs vara undanskymd i historieskrivningen. Här syns det att kvinnorörelserna och kvinnohistoria från 1970-talet haft fått fäste i Sverige och blir även applicerat på Linnés 300-årsjubileum genom att lyfta fram kvinnor som på något sätt går och relaterar till Linné, i nedslaget representerat av frun Sara Lisa eller föregångaren Maria Sibylla Merian.

¹⁴² ”Blomsterkonungen” Gunnar Fredriksson, *Dagens nyheter*, 27/1-2007

¹⁴³ Zander 2017 S.718–719

Det är också i Edgrens och Gålmarks artiklar som Linnés klassificering för första gången blir problematiskt. Tidigare har problematiken kring Linné handlat om hans ställning till alkohol, den romantiserade Linnébilden eller vad som skulle tillskrivas som Linnés vetenskapliga arbete. 2007 är dock första gången som Linnés arbete kopplas till konskvenser som uppstår och pågår efter Linnés död. Klassificeringen menade Edgren skapade generalisering som för människor var svåra att bryta sig ur, medan Gålmark betonade att Linnés klassificering lade grunden för frenologi som sedan skulle utvecklas till rasbiologi och rashygien i Sverige. Att Linnés klassificering blir problematiskt först vid Linnéjubileet 2007 kan kopplas samman med den ökade uppmärksamheten kring "ras" och etnicitet och till steriliseringsdebatten på 1990-talet. Uppmärksamheten kring "ras" och etnicitet går och koppla till den inledande debatten kring om Sverige skulle utvecklas till ett mångkulturellt samhälle eller till ett homogent samhälle och det ökade intresset av flykting- och invandringspolitik.¹⁴⁴ Linnés klassificering kan tolkas som problematisk eftersom, precis som Edgren framhåller, delade den in människor i strikta grupper. Om steriliseringsdebatten också lyfts in, där huvudfrågan för debatten handlade om socialdemokratins skuld respektive ansvar för steriliseringspolitiken som hade förts i Sverige. Steriliseringspolitiken förknippades, under debatten, främst med socialpolitik och social ingenjörskonst med associationer till rashygien och rasbiologi.¹⁴⁵

Associationen till socialpolitik och social ingenjörskonst gör också Mattias Tydén och Gunnar Broberg då de diskuterar steriliseringspolitiken hur den blev ett verktyg att ingripa med mot samhällets missköta och avvikande, vilket de menar framför allt syntes kring diskussionerna som fördes kring det som då kallades "tattarproblemet".¹⁴⁶ Att Linnés klassificering av människor hamnar under granskning 2007 går därmed att förklara genom att Sveriges förflutna vad gäller rasbiologi, rashygien och steriliseringar samt debatten om ett mångkulturellt Sverige med minoritetsgrupper och flera etniciteter hade lyfts in i den offentliga debatten. Granskandet, och i detta fall fördömandet, av Linnés klassificerande aspekter följer de historiekulturella strömningarna som skett i samhället de föregående åren. Linnés klassificerande av människor och hur vi borde tänka kring frågan om Linné var rasist lyfter Broberg fram i sin Linnébiografi. Han menar att använda etiketter som rasist och rasism på äldre tiders människor är problematiskt eftersom de människorna måste bedömas utifrån sin samtid och vad de visste då. Broberg lyfter fram att Linné delade in människor efter varieteter och inte raser, d.v.s. han ansåg, trots sin

¹⁴⁴ Zander 2001 S.457-458

¹⁴⁵ Zander 2001 S.417-420

¹⁴⁶ Broberg, Gunnar & Tydén, Mattias, *Oönskade i folkhemmet: rashygien och sterilisering i Sverige*, Gidlund, Stockholm, 1991 S.184

indelning, att människan i slutändan tillhörde samma ras. Varieteterna var visserligen hierarkiskt indelade men det var inte européen som stod högst upp hos Linné utan det var den amerikanska ursprungsbefolkningen, vilket Broberg menar var ett uttryck för Linnés primitivism, d.v.s. att det djuriska och primitiva framför allt var något som Linné ansåg som gott. Broberg lyfter fram ytterligare argument genom att påpeka att Linné lämnade en positiv bild om samerna och tog dem också i försvar när de anklagades för trollkonst.¹⁴⁷ Brobergs Linnébiografi blev en viktig motpol till artiklarna från 2007. Broberg går att använda som en kontrast till de tidigare författarna eftersom han problematiserade bilden av Linnés klassificeringssystem. Med Broberg i åtanke går det att problematisera den utvecklingslinje som skribenterna från 2007 drar mellan Linnés klassificeringssystem och Sveriges rasbiologiska förflutna.

Det blir också under Linné 2007 som Lindroths Linnébild som etablerades under föregående jubileum möter kritik från Frängsmyr. Med Frängsmyr ser vi hur jubileum, som Zander framhåller i sin artikel, är delvis tidsenliga fenomen samtidigt som de signalerar kontinuitet. Den tidsenliga aspekten syns genom att skribenterna från varje jubileum etablerar sina egna Linnébilder samtidigt som Linnébilderna som bildas också innehåller liknande minnen om Linné, nämligen systematikern, botanikern och skribenten Linné. Det finns därmed vissa minnen eller aspekter av Linné som inte går att undgå när han firas och diskuteras i sina jubileer.

¹⁴⁷ Broberg 2019 S.329-337

AVSLUTANDE DISKUSSION

Syftet med undersökningen som genomförts har varit att analysera hur Carl von Linné har framställts i den svenska historiekulturen från det tidiga 1900-talet till det tidiga 2000-talet. Framställningen av Linné har undersökts i samband med att ta fasta på när Linné har upplevts som kontroversiell respektive problemfri före diskussionerna i det tidiga 2000-talet och varför han upplevts på det sättet vid just de tillfällena. Här blir det också viktigt att försöka förstå vad människor väljer att ta fasta på under Linnéjubileerna: vilka minnen är konstanta och vilka faller bort? Undersökningen har genomförts med hjälp av följande frågeställningar:

- *Hur har synen på Carl von Linné förändrats i den svenska historiekulturen sedan det tidiga 1900-talet?*
- *Hur påverkar jubileumsgenren vad högtidstalare och andra som kommenterar Linné väljer att uttrycka sig om honom?*
- *Vilka aspekter av Linné och hans gärningar (exempelvis resor, klassificering, böcker etc.) är det som lyfts fram och varför har just de valts ut?*

Synen på Linné inom svensk historiekultur

Linnés position inom den svenska historiekulturen har förändrats över tid. År 1907 ansågs Linné vara en svensk nationalhjälte som delade egenskaper med det svenska folket. Hans vetenskapliga arbete var ett arv som Sverige och dess folk skulle vara stolta över. Bruket som vid nedslaget är mest representerat är ett nationalistisk-ideologiskt som utgår från nyckelsymboler som regenter och associationer till svensk stormaktstid och kopplar samman Linné antingen med svenska egenskaper eller som ett av den svenska nationens stolta minnen. I det tidiga 1900-talet diskuterades också Linnés syn på alkohol där två motstående sidor framträdde: en sida representerade nykterhetsrörelsens absolutistiska ideal och en annan som ställde sig mer skeptiskt till idealet. Här syns konkurrerande bruk som används för att skildra Linnés alkoholsyn på ett sätt som passade respektive Linnébild. 1907 stod Bengt Lidforss för en unik åsikt när han lyfte fram frågan om vi inte tillskriv Linné vetenskapligt arbete som egentligen inte tillhör honom.

I nedslaget 1957 har Linnés position förändrats. Vetenskapsmannen skildrades inte längre som en oproblematiserad förebild utan två nya Linnébilder har tagit form på nationalhjältens bekostnad.

Linnébilderna från 1957 är dels Lindroths mänskliga Linné, dels Hagbergs resenären Linné. Dessa två Linnébilder är de som ersätter den tidigare nationella hjältebilden av Linné. Under jubileet riktas det också direkt kritik till föregående jubileums Linnébild, vilket går och förstås genom att de historiekulturella gränserna har förändrats. Som en följd därav var nationalhjälten Linné inte längre önskvärd. Anledningen är att nationalismen efter världskriegen fått en minskande ställning i samhället. Nationalismens förminskande roll i samhället syns också i att det endast finns ett exempel som använder sig av ett nationalistiskt-ideologiskt bruk 1957. När det användes relaterat till Linné uteblev referenserna till tidigare nyckelsymboler som regenter och stormaktstid.

Vid Linné 2007 har synen på Linné inom den svenska historiekulturen förändrats igen. Linné står inte längre ensam vid sitt jubileum, utan får numera sällskap av de kvinnor som tidigare varit utelämnade från historien. Att kvinnorna kring Linné ges större utrymme 2007 går och koppla till den historiekulturella förändringen relaterad till kvinnorörelserna på 70-talet som lyfter fram kvinnohistoria som disciplin. Det är främst den moraliska aspekten som används 2007, vilket betyder att kvinnorna som tidigare utelämnats som grupp numera skrivs fram i historien. Här använder sig författarna av ett moraliskt bruk för att lyfta fram kvinnorna i historieskrivningen. Det är också vid 2007 som Linnés vetenskapliga gärning för första gången framställs som problematisk. Vid föregående jubileum har det varit hur Linnés syn på alkohol borde tolkas, vad som ska tillskrivas som Linnés arbete eller nationalhjälten Linné som blivit kritiserad. Vid jubileumsåret 2007 blir det Linnés klassificeringssystem som är uppe till diskussion. Med andra ord har Linnés arbete för första gången fått negativa följder. Dessa negativa följder går och koppla till de debatterna som fördes under slutet av 1900-talet om olika förhållningssätt till mångkulturalitet i Sverige samt diskussionen om Sveriges förflutna av rasbiologi och rashygien som förekom i steriliseringsdebatten på 90-talet. Den moraliskt upprörande diskussionen gällande Sveriges rasbiologiska institut och ett förflutet av rasbiologi och rashygien fick följdverkningar gällande synen på Linné. 2007 hade det blivit viktigt att kritisera Linnés klassificeringssystem, vilket också ledde till ett genealogiskt tankesätt där skribenterna retroaktivt kunde dra en linje mellan Sveriges rasbiologiska förflutna och Linnés klassificeringssystem.

Det Linnéjubileet som utmärker sig från de andra två är Linnéjubileet 1957. Anledningen till att 1957 särskiljer sig från 1907 eller 2007 beror på det objektiva vetenskapsidealet. Detta ideal gör att politik och politiska beslut fränkopplas från Carl von Linné till förmån för att personen Linné. Avsaknaden av politiska dimensioner under Linnéjubileet 1957 gör att 1907 och 2007

delar större likheter med varandra, trots att det tidsmässiga mellanrummet är längre och att synen på Linné skiljer sig markant åt. Som diskuterats i uppsatsens teoridel används ett ideologiskt historiebruk för att legitimera ett styrelseskick eller skapa en utvecklingslinje. År 1907 var syftet att skapa en utvecklingslinje mellan Linné och Sverige och svenska folkets storhet och på så sätt legitimera Sveriges rådande styrelseskick. Historien brukades därmed för att uppnå ett politiskt mål. Under Linnéjubileet 2007 brukas historien moraliskt både för att skriva fram kvinnornas historia eller för att hantera samhällsfrågor om rashygien och rasbiologi i svallvågorna av steriliseringsdebatten. Historien brukas moraliskt 2007 för att stärka kvinnornas roll i samhället och för att restaurera utsatta människor som diskuterades i steriliseringsdebatten. Precis som det finns ett politiskt mål bakom det nationalistiskt-ideologiska bruket 1907, finns det också politiska mål bakom det moraliska bruket 2007. Målen skiljer sig drastiskt åt men eftersom historien brukas i samma andemening ligger dessa årtal närmare varandra historiekulturellt än vad 1957 gör. Att 1957 särskiljer sig ska inte förstås som att historieämnet och Carl von Linné inte är närvarande på samma sätt i offentligheten eller inomvetenskapligt, utan bör istället förstås som att historien brukas på olika sätt. År 1957 framhålls objektivitet som det främsta idealet och det vetenskapliga bruket av historia anses vara det viktigaste. Frågor om moral, makt, identitet, rätt och fel eller gott och ont, som står i nära relation till historiekultur och historiemedvetande, är mer närvarande 1907 och 2007 när historien brukas moraliskt eller ideologiskt än 1957 när den brukas vetenskapligt. Om debatten från 2020 där historien till synes också brukas moraliskt väcker det frågan om vi i vår egen samtid idag också ligger närmare 1907 i vårt sätt att bruka historien på. Det är en fråga som kräver vidare undersökning för att kunna ge ett slutgiltigt svar.

Något som också syns i resultatet är att skribenterna från varje jubileum bryter med Linnébilderna från föregående jubileum. Jubileumsåret 1907 har gjort Linné till en svensk nationalhjärte, vilket bryter mot 1807 då Linné främst framställdes som en småländsk förebild. År 1957 ersätts den romantiserade nationalhjärten Linné till förmån för föreställningen om att det är möjligt att ge en objektiv framställning av en Linné med mänskliga egenskaper och till slut kritiserades 2007 den mänskliga Linnébilden eftersom denna anses gått för långt i sin kritik mot Linnés personlighet. Det som kontinuerligt lyfts fram kring Linné genom alla nedslagen är hans insatser för att systematisera och klassificera. Systematiserande anses under både 1907 och 1957 att vara det som Linné framför allt förklarar hans storhet som forskare. Kontinuiteten förändrades dock 2007 då det inte längre enbart är vad han var framgångsrik för utan också någonting som blivit problematiskt.

Tillsammans med Linnés systematiserande lyfts också hans skrivkonst och diktande kontinuerligt fram 1907, 1957 och 2007, även om Linnés diktande och hans skrivkonst blir ytterligare betonat 1957 genom Hagbergs Linnébild av diktaren och resenären. Här går det och knyta an till det som både Ulf Zander och Paul Connerton påpekar, nämligen att jubileer innehåller och förmedlar kontinuiteter. Zander tillägger samtidigt att jubileum också är tidsenliga fenomen.¹⁴⁸ Systematiken kring Linné, hans skrivkonst och resande är aspekter kring Linné som kontinuerligt lyfts fram genom alla tre jubileerna. Det är aspekter som det till synes inte går att kringgå när det ska talas om Linné. Eftersom jubileerna alltid presenterar sin egen version av Linné som är starkt präglad av de historiekulturella strömningarna som skett i samhället före och mellan jubileerna, blir det tydligt att jubileerna samtidigt är tidsbundna fenomen. Tydligaste exemplet är 2007 då systematikern, eller rättare sagt klassificerandet, första gången presenteras som en forskningsinsats med negativa konsekvenser.

Det finns ytterligare en poäng med att diskutera Linnélitteraturen utifrån ett historiekulturellt perspektiv. Linnélitteraturen sträcker sig över en tidsperiod som är längre än själva materialet; från Fries 1903 till Broberg 2019. Det som syns är att Linnélitteraturen förändras på ett liknande sätt och enligt samma historiekulturella strömningar som Linnéjubileerna. Fries, som står närmast Linnéjubileet 1907 tidsmässigt och innehållsmässigt, anknyter till det tidiga 1900-talet då det fortfarande var statshistoria som historikerna främst ägnade sig åt, d.v.s. att skriva om stora män och elitens historia. Denna typ av historieskrivning ligger nära den hjältedyrkan som dominerar under Linnéjubileet 1907. Efter världskriget kom den nationalistiska andan bakom denna historieskrivning att avta till förmån för en objektiv historieskrivning. Med denna nya historieskrivning kan Lindroth ställa sig till och kritisera den romantiserade nationalhjälten Linné till förmån för en mänsklig Linné. Denna mänskliga Linnébild är inte lika vanligt förekommande utomvetenskapligt, utan den som fyller detta tomrum blir istället Hagberg med resenären Linné. Närmast de ideal som dominerar Linnéjubileet 2007 hamnar Gunnar Broberg med sin Linnébiografi. Broberg måste i sin Linnébiografi finna en balans mellan föregående kritik från Lindroth, men också från efterkommande forskare som Frängsmyr, som kritiserade Lindroths synnerligen kritiska bild. I Linnébiografen kan också Broberg sätta in Linnés numera kontroversiella klassificeringssystem som syntes bland skribenterna under Linnéjubileet 2007 i sitt historiska sammanhang och därmed förklara det med utgångspunkt i 1700-talets världsbild.

¹⁴⁸ Se Connerton 1989 S.70 och Zander 2017 S. 718–719

Linnelitteraturen från forskningsläget följer samma historiekulturella förändringar som Linnématerialet från jubileerna. Det är tydligt att det finns ett samspel mellan de historiekulturella förändringarna som omger jubileerna, den vetenskapliga litteraturen och dagstidningsskribenterna i hur de väljer att uttrycka sig. De historiekulturella förändringarna i samhället påverkar följaktligen också historievetenskapen. Följdverkningen blir att dagstidningsartiklarna och de vetenskapliga verken berör samma förändringar kring Linné. Det finns därmed ett mönster av att de vetenskapliga verken och dagstidningsartiklarna som ligger närmast samma jubileum är de som liknar varandra mest. Med det mönstret i åtanke går det också förklara varför mina resultat ligger närmast Brobergs Linnébiografi. Anledningen beror på att Broberg berör likande moderna frågor kring Linné som även jag har behandlat. Eftersom både Broberg och jag är påverkade av vår tids historiekulturella strömningar och historievetenskapliga förändringar, står vi närmare varandra och skribenterna från 2007 i relation till Fries och skribenterna från 1907.

Jubileumsgenren

Jubileet som genre påverkar vad skribenterna valde att uttrycka kring Linné. Tydligast syns det genom att skribenternas språkbruk mildrades när de skrev med en förankring i jubileet. Det mjukare språkbruket syns allra tydligast hos Lindroth 1957. I anknytning till jubileet valde han uttryck som att förra Linnéjubileets ”patriotiska pompa” dolde den ”mänskliga Linné”. När han inte behövde ägna sig åt högtidstal utan kunde betona vetenskaplig distans, hårdnade språkbruket och kritiken och Lindroth valde att beskriva Linné som egocentrisk. En liknande tendens syns också hos Malmeström. I hans högtidstal hyllades Linné oproblemiskt. Historiebruket delar likheter med det nationalistisk-ideologiska bruket från föregående jubileum. När Malmeströms bok recenserades i dagstidningarna beskrevs en Linnébild som delade betydligt större likheter med Lindroths Linnébild.

Malmeström och Lindroth valde att uttrycka sig annorlunda beroende på deras närhet till jubileet och deras vetenskapliga distans. Trots det finns ändå de skribenter som uttrycker negativa åsikter om Linné, exempelvis Gålmark, Edgren och Stugart 2007. Det som blir tydligt bland dessa författare är datumen som deras artiklar är publicerade på. Artiklarna är alla publicerade i början av året, i januari eller februari. Artiklarna publicerades inte mellan maj till juni, d.v.s. månaderna då Linnéfestligheterna och högtidsfirandet var som intensivast. Skribenternas kritiska artiklar blir därmed distanserade tidsmässigt vilket är ett val, antingen av skribenterna själva eller av dagstidningsredaktörerna som valde att publicera dem. Oavsett vilket finns det

ett medvetet val att distansera artiklarna från Linnéfirandets höjdpunkt. Av ytterligare intresse är Brobergs Linnébiografi. Publicerad 2019 syns dess vetenskapliga distans också tydligt, fast på ett annorlunda sätt i relation till artiklarna 2007. Genom att Broberg har en vetenskaplig distans kan han diskutera rasismfrågan kring Linné på ett betydligt mer nyanserat sätt än vad skribenterna gjorde 2007. Broberg valde att diskutera Linnés klassificerande av människor och kunde i biografien förklara hur denna klassificering såg ut, samtidigt som han skildrade en Linné som tog den samiska befolkningen i försvar när de anklagades för trollkonst. Det finns en kontrast mellan Brobergs problematiserande framställning av att kalla Linné rasist och den retroaktivt dragna skiljelinjen mellan Linnés klassificeringssystem och 1920-talets rasbiologiska Sverige. Kontrasten mellan skribenterna 2007 och Broberg ska inte tolkas som att Brobergs komplicerade framställning av problemet är mer värd, utan måste snarare förstås som svar på olika frågor. Broberg försökte tolka vem Linné var, medan skribenterna från 2007 försökte påvisa negativa följdverkningar av Linnés klassificeringssystem för att kunna skildra sig som icke-rasistiska.

Linnés arv

Slutligen måste också Linnés arv lyftas fram. Med arv menas vad är det som belyses och lyfts fram vid nedslagen som extra viktigt och som vi borde minnas honom för. År 1907 är de viktigaste aspekterna av Linné och det som betonas vara hans arv, det vetenskapliga arbetet som han skänkt till världen och som Sverige och dess folk kan minnas med stolthet. År 1957 har Linnés aspekter och arv förändrats till att, i alla fall i dagstidningar, lägga en större betoning vid Linnés resor och hans diktande. Slutligen vid 2007 har Linnés arv förflyttats dels tills hans vetenskapliga arbete igen genom bland andra Tore Frängsmyr, dels till de klassificerande aspekter som vid jubileumstillfället blivit problematiska. 2007 blir av ytterligare intresse eftersom det är första jubileet som en större mängd människor väljer att minnas Linné, inte enbart för hans positiva påverkan på världen, utan också för aspekter som i dagstidningarna tolkas som negativa.

Det som blir tydligt av att studera Linné från det tidiga 1900-talet och framåt är att gestalten Linné följer de historiekulturella strömningarna som sker mellan jubileumsåren. De historiekulturella förändringarna som sker under 1900-talet. Dessa skiften, som Zander skildrar i *Fornstora dagar, moderna tider*, kan användas för att förstå hur synen på Linné förändras i

historiekulturen. Det är endast genom att förstå och relatera Linnématerialet till dessa förändringar som gör att vi kan förstå varför materialet tar den vändningen det gör, vid det specifika jubileet och vid just den tidpunkten. Skribenterna som skriver om Linné vid de olika nedslagen väljer att framställa en Linnébild som överensstämmer med de historiekulturella gränserna som är etablerade vid deras jubileumsår.

För att vidareutveckla denna studie hade det varit fruktbart att inkludera mer källmaterial som jag inte haft tillgång till i skrivande stund. Det jag främst syftar på då är Riksarkivet Linné2007 som hade kunnat bygga ut nedslaget 2007 till att inte endast inkludera dagstidningsmaterial. Sedan hade Carolina Rediviva/Carolinabiblioteket även kunnat används för att söka Linnémateriale, framför allt till jubileumsåret 1907. Då hade också källmaterialet till 1907 kunnat utökas för att inte enbart innehålla dagstidningar. Utöver ett utökat källmaterial hade studien också tjänat på att göra 1807 till ett eget nedslag i studien. I nuläget har jag fått förlita mig på Björck och Franzen för information om jubileumsåret 1807. Med ett nedslag i 1807 hade en komplett bild bildats från Linnés första jubileumsår fram till vår egen samtid. Debatten som förekom i vår samtid hade också behövt diskuterats vidare. I nedslaget 2007 syns ett liknande historiebruk kring Linnés klassificerande som kunde anas i debatten som var inspirationskälla till uppsatsämnet.

KÄLL OCH LITTERATURFÖRTECKNING

Källor

- ”Andromeda i kärret”, *Dagens Nyheter*, 24/5–1957
- ”Carl von Linné och det svenska folket”, *Aftonbladet* 21/5–1907
- ”Doktorspromotionen i Uppsala”, *Arbetet* 25/5–1907
- ”Ett betydelsefullt 200-årsminne”, *Kalmar* 23/5-1907
- Edgren Monika, ”Linnés baksida”, *Svenska Dagbladet* 15/1–2007
- Fredriksson Gunnar, ”Blomsterkonungen” *Dagens Nyheter*, 27/1-2007
- Frängsmyr, Tore Varje jubileum har sin egen Linné, *Svenska Dagbladet* 23/5–2007
- G.J. ”Arbetarkultur firar Linnédag” *Norrskensflamman*, 25/5-1957
- Gålmark Lisa, ”Hon var först” *Aftonbladet* 06/01–2007
- Hedvall, Barbro ”Linné sorterade inte bara blommor” *Dagens Nyheter* 2007-01-21
- ”Källor och Lunders älskare”, *Aftonbladet*, 23/5–1957
- D. N, E. A ”Linnédagen i Råshult” *Arbetet* 23/5–1907
- Lidforss, Bengt, ”Carl von Linné” *Arbetet*, 23/5-1907
- Lidforss Bengt, ”Carl von Linné” *Arbetet* 24/5-1907
- ”Linné i nutidsdager”, *Stockholmstidningen* 22/5-1907
- ”Linnéminnet”, *Dagens Nyheter*, 19/5–1907
- ”Linnéminnet”, *Stockholmstidningen* 23/5–1907
- Hedvall Barbro, ”Linné sorterade inte bara blommor” *Dagens nyheter*, 21/01-2007
- Lindroth, Sten, *Fru Lusta och Fru Dygd: studier och porträtt*, Wahlström & Widstrand, Stockholm, 1957 <https://litteraturbanken.se/forfattare/LindrothS/titlar/FruLustaOchFruDygd/info>
- Lindroth, Sten, ”Linneanska Nyheter”, *Dagens Nyheter* 12/8–1957
- ”Linnés åsikter om rusdrycker”, *Svenska Dagbladet* 22/7–1907
- Malmeström, Elis *Svenska Linnésällskapets Årsskrift*, ”Tal vid Linnéfesten i Växjö den 22 maj 1957” Svenska Linnésällskapet, Uppsala, 1958
- ”Minnesfesten öfver Carl v. Linné”, *Aftonbladet* 10/4–1907
- ”Nervös Linné i biskopens omvärdering” *Dagens nyheter* 20/5–1957

”När Linné flydde undan rättvisan i Hamburg” *Arbetet* 28/5–1907

Stugart Martin ”Utan hustrun Sara Lisa hade Linné aldrig kunnat bli så framgångsrik” *Aftonbladet* 02/12–2007

Svenska Linnésällskapets årsskrift Årg. 41, 1958, Svenska Linnésällskapet, Uppsala, 1959

”Upsala: Ur ett Linnéföredrag av Bengt Lidforss” i *Uppsala nya tidning* 23/5-1907

”Uppsala möte 1907”, *Dagens Nyheter* 22/6–1907

”Vårfaften” *Uppsala nya tidning*, 24/5–1907

Zennström Per-Olov, ”Göra bön förrän man mördar” Per-Olov Zennström, *Arbetartidningen* 9/5-1907

Zennström Per-Olov, ”Intet göda dem”, *Arbetartidningen* 10/5-1907

Litteratur

Ambjörnsson, Ronny, *Den skötsamme arbetaren: idéer och ideal i ett norrländskt sågverksamhälle 1880–1930*, Carlsson, Stockholm, 1988

Beckman, Svante, *Utvecklingens hjältar: om den innovativa individen i samhällstänkandet*, Carlsson, Stockholm, 1990

Björck, Henrik, ”Konsten att minnas Linné” *Svenska Linnésällskapets årsskrift 2018*, svenska Linnésällskapet, Uppsala, 2018

Broberg, Gunnar, *Mannen som ordnade naturen: en biografi över Carl von Linné*, Första utgåvan, Natur & Kultur, Stockholm, 2019 S.456

Broberg, Gunnar & Tydén, Mattias, *Oönskade i folkhemmet: rashygien och sterilisering i Sverige*, Gidlund, Stockholm, 1991

Connerton, Paul, *How societies remember*, Cambridge Univ. Press, Cambridge, 1989

Franzén Olle, ”Hur Linnébilden formades (1778–1850)”, *Svenska Linnésällskapets Årsskrift*, 1963,

Fries, Theodor Magnus, *Linné: lefnadsteckning*, Fahlcrantz, Stockholm, 1903

Karlsson, Klas-Göran, *Med folk mord i fokus. Förintelsens plats i den europeiska historiekulturen*. 2008:6

Karlsson, Klas-Göran ”Historia, historiedidaktik och historiekultur – teori och perspektiv”, Karlsson, Klas-Göran & Zander, Ulf (red.), *Historien är närvarande: historiedidaktik som teori och tillämpning*, 1. Uppl., Studentlitteratur, Lund 2014

Hagberg, Knut, *Carl Linnæus*, 2., bearb. uppl., 2. tr., Natur och kultur, Stockholm, 1978[1957] S.199

Lidforss Bengt, ”Radikala illusioner”, *Arbetet* 9/8–1905

Linderborg, Åsa, *Socialdemokraterna skriver historia: historieskrivning som ideologisk makt-resurs 1892-2000*, Atlas, Diss. Uppsala : Univ., 2001, Stockholm, 2001

Lindroth Sten, ”Linné – legend och verklighet”, *Lychnos. Lärdomshistorikernas tidskrift* 1965-1966

Lövheim, Daniel, *Naturvetarna, ingenjörerna och valfrihetens samhälle [Elektronisk resurs] rekrytering till teknik och naturvetenskap under svensk efterkrigstid*, Nordic Academic Press, Lund, 2016

Uddenberg, Nils, *Skallmätaren: Gustaf Retzius - hyllad och hatad*, Fri tanke, [Lidingö], 2019

Wikström, Hanna, *Etnicitet*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2009

Karlsson, Klas-Göran & Zander, Ulf, ”Modernitetens katastrofer: Historiemedvetande och historiekultur i 1900-talets skymningsland”, i Karlsson, Klas-Göran & Zander, Ulf (red.), *Katastrofernas århundrade: historiska och verkningshistoriska perspektiv*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2009,

Zander, Ulf, *Fornstora dagar, moderna tider: bruk av och debatter om svensk historia från sekelskifte till sekelskifte*, Nordic Academic Press, Diss. Lund : Univ., 2001, Lund, 2001

Zander, Ulf ”Historiekulturella manifestationer: historia i ord, bild och musik”, Karlsson, Klas-Göran & Zander, Ulf (red.), *Historien är närvarande: historiedidaktik som teori och tillämpning*, 1. Uppl., Studentlitteratur, Lund 2014

Zander, Ulf, ”Minnen av ett inbördeskrig: Jubileer och monument i Gettysburg 1863–2017”, *Statsvetenskaplig tidskrift* Vol. 119 Nr 4, 2017